

Y MADRODDION

H E N

Mr. Dod.

1. **N**ID all dim wneuthur niwed i ni ond Pechod; ac ni chaiff hwnnw wneuthur mo'r niwed i ni os medrwn ni edifarhau amdano. Ac ni all dim wneuthur i ni dda, ond Cariad a ffafor Duw yn Ghrifft; a hynny a gawn ni, os nyni a'i ceifiwn mewn gwirionedd.

2. Nid oes neb mewn cyflwr tofturus, ond yr hwn fydd ganddo galon galed, ac ni fedra weddio.

3. Cymmaint ag a fyddo o Bechod, cymmaint a hynny a fydd o Drynder: Cymmaint ag a fyddo o Sansteiddrwydd, cymmaint a hynny a fydd o Hapusrwydd.

A

4. Gwda

4. Gwna dy Bechod i ti yn Driftwch mwyaf; felly ni chaiff dy Driftwch bŷth wneuthur i ti niwed; Gwna Jesu Ghrift yn llawenydd mwyaf i ti; felly ni bydd arnat ti bŷth mor diffyg llawenydd.

5. Y Gŵr y mae Gantho Ysryd Gweddi, fydd gantho fwy nà phe bai yr holl fyd ar ei helw.

6. Dau beth a orchymynnodd ef i Gwpl o rai Priod, Gofalon ac ymrysonau: Am y cynraf, Bydded eich Gofalon, *Pa un a rynga fodd i Ddau yn fwyaf*: Am eich Ymrysonau, bydded iddynt fôd, *Pa un a garo eu gilydd oreu*: Felly y bydd eich Gofalon a'ch Ymrysonau i ryw ddefnydd da; ac felly pob Gofalon ac Ymrysonau afreidiol a ddiflannant.

7. Os ydych chwi mewn ystâd Briodol, Gwybyddwch, a choeliwch, er y gallasech gael Gwraig neu wr gwell neu gyfoethocchach; etto byddwch siccr, na allasech chwi fyth gael un cymmhwyfach: Oblegid ei fôd wedi ei ordeinio felly gan Dduw yn y Nefoedd, cyn y gellid ei gyflawni ymma ar y ddaiar: Ac am hynny, er nad ydys yn cyflawni cariad i ti yn ôl; etto gwna di dy ddyledswydd tuag at dy Briod, o ran ufudd-dod i Dduw; a thi a fyddi Siccr o gael cyffur yn y diwedd, er i Dduw dy drin di â Cheryddon dros amser.

8. Ni ddichon dim Cystuddiau, neu Drueni ddigwydd i ni, ond trwy Ordinhâd Duw; ac ni allant wneuthur niwed i ni, eithr rhaid yw iddynt

iddynt wneuthur da i ni, os ydym ni Blant i Dduw. Eithr yn gyntaf, Byddwch siccr na chymmysgoch ddim pechod â hwynt; canys hynny yn unig sy'n eu chwerwi hwynt: *Yn ail*, Nac edrychwch ar y Wialen, ond ar yr hwn sy yn taro; canys hynny a bair ymddigio a defygio hefyd.

9 Os wyt ti yn chwennych bod yn siccr fôd dy bechodau wedi eu maddeu iſi; Cais faddeu y Cammau, a'r Niweidion a wenler i tithau, *Mat. 6. 14, 15.* Ystria bedwar peth iſi diben ymma:

1 Siaml Crist, yr hwn a faddeuodd iſi elynion ac a weddiodd droſtynt. 2 Gorchymmyn Crist, *Pan weddioch, maddeuoch os bydd gennych ddim yn erbyn neb.* 3. Addewid Crist, *Os maddewoch, maddeuir i chwithau.* 4. Bygythiad Crist, *Oni faddeuoch, ni faddeuir i chwithau.*

10 Ym mhob Trueni a Chyfyngderau; goreu doethineb yw myned at y Cyfaill hwnnw ar fydd nesaſ, ewyllysgaraf, ae applaſ i gynnorthwyo; y cyfryw Ffrind yw Duw.

11 Mynych y dywedai eſ; Nad oedd iddo achos yn y byd i gwyno rhag ei Groesaſ; gan nad oeddynt ond chwerw ffrwyth ei bechodau eſ:

12. *Lle mae Pechod yn drwm, mae croesaſ yn ysgafn; ac yn y gwrthwyneb, lle mae croesaſ yn drymion, Pechodau ydynt ysgafn.*

13. Naill ai Gweddi a bair i ddyn beidio a phechu; neu y Pechod a bair i ddyn beidio a gweddio.

14. Pedwar peth a allwn ni ei ddysgu oddi-
A 2 wrth

wrth Blant: 1. Ni ofalant am ddim yn afreidiol. 2. Hwyl a gysgant yn ddifalis. 3. Maent yn fodlon i'w cyflwr. 4. Maent yn oftyngedig; Plentyn i Frenin a chweri a Phlentyn i Gerdotyn.

15. Nid oes un Cystudd cyn lleied, na suddem ni dano, oni bai fod Duw i'n cynnal; *ac nid oes un Pechod mor fawr, na wnaem ni ef, oni bai fod Duw yn ein hattal.*

16. Os rhoddir anfri i ni, neu ein difenwi, neu os gwneir a ni gam gan gyfaill neu elyn, fe ddylei fod yn flinach gennym ni o ran y pechod a wneir yn erbyn Duw, nag o ran y farhaad neu'r ammarch a wneir i ni ein hunain.

17. Mae gwr Duwiol yn debyg i Ddafad; pob man fydd well o'i blegid lle y delo. Gŵr annuwiol fydd debyg i Afr; pob man fydd yn waeth o'i blegid; gado y mae ef sawyr drewllyd ar ei ôl.

18 Cystuddiau wedi eu sancteiddio ydynt orchafiaethau, neu dderchafiadau ysprydol; ac y maent yn llawer gwell i Griflion, na'r holl Arian a'r Aur yn y byd; *gan fod profiad ein ffydd yn werthfawroccach na'r Aur, 1 Pe. 1. 7.*

19. Gwna'r Sabbath yn ddydd marchnad i'rh Enaid. Na ollwng un awr i gollu, ond bydd naill ai yn Gweddio, ai yn ymddiddan, ai yn Myfyrio. Na feddwl dy feddyliau dy hun; Caffed pob diwrnod ei ddyledswyddau; tro y Bregeth a glywech yn ddesnydd o Weddi; Addysc yn Erfyniad, Argyoeddiad yn Gyffes; Cyffur yn ddiolch.

ddiolchgarwch. Meddwl lawer am y Bregeth a glywaist, a gwna ryw ddefnydd o honi yr holl wythnos o hŷd.

20. Bob boreu trwy 'r wythnos rhag-fwrw;
1. Rhaid i mi farw. 2. Mi a allaf farw cyn y nŷs 3.
I ba le yr â fy enaid, ai ir Nêf ai i uffern: Bob nŷs
gofyn ith enaid y Cwestiwnau hyn.

1. A ddarfu i mi ddwywaith heddyw ymdarost-
wng ger bron Duw o'r neilltu? 2. Pa fodd y gwe-
ddiais? Ai mewn ffydd a chariad? 3. Beth a fu fy
Meddylliau arno y dydd heddyw? 4. Beth y fum i yn
ei wneuthur yn fy lle a'm galwedigaeth? 5. Beth a
fum i mewn Cwmpeni? A leferais i am bethau da?
neu a wrandawais i, a rhoddi i gadw gyda Mair
y perthau da a glymais? 6. Os adnewyddodd Duw
Drugareddau gyda'r boreu, a fŷm i ddiolchgar?
7. Os cyfrannodd y diwrnod i mi achos o drymder, a
ymddigiais i? Ynteu a orweddais i yn y llwch ger
bron Duw? Pan Darfyddo i chwi wneuthur fal hyn;
lle y buoch chwi yn ddeffgyio!, cyfaddefwch hynny yn
athrist; a llai a fydd y gwaith i chwi i'w wneuth-
ur pan ddelo marwolaeth. Gwna fel hyn uniawn
gyfrif âth Dduw bob nŷs. Hyn a fu fy helyne
feunyddiol i, ac a gaiff fod yn arfer i mi nes fy
marw.

21. Yr hyn a ennillom ni drwy Weddi, ni
a gawn ei swynhau mewn diddanwch.

22. Mae Sicerwydd dau-ddyblyg. 1. Sicer-
wydd Haul-gan. 2. A Lloergan. Y cyntaf yw
y llawn siccrwydd hwnnw yn Heb. 10. 22. Y
Lloergan yw hwnnw o'r Gair, yr hwn da y gwn-
awn fod yn dal arno, i Thef. 1. 5. 2 Pet. 1. 19.
Y cyntaf ni roddir ond i ychydig, na hynny
ond yn ansynych; a hynny naill ai ar ryw ddy-
ledfwydd fawr i'w chyflowni; neu ryw gyflwr
newydd o fywyd i fyned iddo; neu ar ryw

fowrion ddioddefiadau i fyned danynt; am yr hwn y dywaid un, yr oriau (neu r'awrau) y daw, nid ydynt ond ansynych, a byrr y mae yn aros. Yr ail yw yr hwn y rhaid i ni ymddiried iddo, Rhoi goglud ar ficer Air Duw, diwy ffydd o Ymlyniad, pan ydym ni heb y llall, sef yspryd o lawn Siccrwydd.

23. Am gyffur pobl Duw, efe a ddaliodd sulw allan o'r 129 *Psalm*, Er bod yr annuwiol yn Arddwyr ar y Cyfiawn, ac aredig o honynt yn ddwsn. a gwneuthur cwysau hirion, a hefyd aredig eu calonau hwynt allan, pes gallent; etto yr Arglwydd cyfiawn, yr hwn sy yn eistedd yn y Nefoedd, sy yn chwerthin am eu pennau, ac yn torri eu Tidiau, a'u rhaffau; ac yna nid allant aredig dim ychwaneg.

24. Yn achos Erlidiadau a Dioddefiadau eraill, fe ddylei pobl Dduw ystyried yn ddisfrisol y pedwar peth hyn: 1. Duw sydd yn mynni iddynt fod, ac yn eu hanfon; Weithian Ewyllys Duw sydd berffaith Reol Cyfiawnder; a'r hyn y mae Duw yn ei wneuthur, a wnaethpwyd cystal, nas gallai mor bod wedi ei wneuthur yn well. 2. Mae yn rhaid wrthynt, oni bai hynny ni chaem ni mo honynt. 3. Eu rhifedi, eu mesur, a'u parhâd a benderfynnwyd gan Dduw; nid ydynt ond tros ennyd sechan, nac yn parhau ond ychydig ddyddiau, *Dai. 2. 10.* nid ydynt rŷ drymion, rŷ aml, neu rŷ-hir, fel y mynnai'r Cythrel iddynt fôd; na rhŷ-anaml, rhy-fyrion, neu rŷ-ysgafn, fel y mynnai ein naturiaeth lygredig iddynt fôd. 4. Ei diwedd sydd bwys o ogoniant, a'r Goron a'u canlyn sydd dragwyddol, *2 Cor. 4. 17.*

25. Tri pheth a bair i ddŷn ei gyfrif ei hun yn ddedwydd ymma ar y Ddaiair. 1. Cael ystâd dda:

dda: 2. Ei chael hi mewn lle da: 3. With gymmydogion da. Yn awr y tri hyn y mae y rhai sydd yn meirw yn yr Arglwydd, yn eu mwynhau mewn modd rhagorol.

1. Eu Nefol Etifeddiaeth sydd fawr, *Ni welodd Iygad, ni chlywodd clust y cyffelyb*, 1 Cor. 2. 9. 2. Mae hi mewn lle da, 2 Cor. 5. 1. Y Nefoedd, yr hwn sydd Dy a wnaethpwyd iddynt hwy, ac a wnaethpwyd gan Dduw; ac am hynny mae'n rhaid iddo fod yn dda. 3. Yn agos at Gymmydogion da: Duw, Crist, yr Yspryd, Angelion, a Seintiau. Yr oedd gan Adda Etifeddiaeth dda, ac mewn lle da; ond yr oedd ganddo Gymmydog drwg, sef y Cythrael, yr hwn ai blinodd ef, ac a anafodd y cwbl. *Onid nid oes dim cymmydogion drwg yn y Nefoedd.*

26. Nid yw Dioddefiadau pobl Dduw yn rhwystro eu Gweddiau hwynt. *Elias* oedd ddyn yn rhaid iddo ddioddef fel ninnau, ac efe a weddiodd ac a wrandawyd, Jac. 5. 17.

27. Tri pheth sydd yn cyd-ymganlyn i wneuthur i fynu y pechod yn erbyn yr Yspryd glân. 1. *Goleuni yn y meddwl.* 2. *Malis yn y galon.* 3. *Yr anbeimlad o'r pechod.* Y neb sy yn ofni ddarfod iddo ei bechu ef, ni pbechodd ef mo boroerioed.

28. Y rheswm pa ham na weithir ar lawer sydd tan nerthol foddion Grâs, lle y mae llaweroedd ar fy yn byw o bell, ac yn dywad yn ansynych tan Bregethiad nerthol, yn cael gweithio arnynt drwy hynny, efe a arferei oi roddli drwy'r gyffelybiaeth yma: Megis mewn Tref farchnad, nid oes cymmaint matter gan bobl y Dref am bethau fy yn y farchnad, a chan y rhai sydd yn byw yn y wlad; maent hwy yn dyfod i brynu, a rhaid yw iddynt wneuthur
felly;

felly; a hwy a fyynnant gael y peth sydd arnynt ei eisiau, beth bynnag a dalont am dano; lle mae y rhai sy yn byw yn y Dref, yn tybied y gallant brynu, pa amser bynnag y gwelont yn dda, ac felly yr esculusant brynu yn yr amser presennol; ac o'r diwedd, maent yn synych iawn yn cael eu siomni a'u twyllo.

29. I'n perfwadio ni i dicio a rhoi sen am sen, efe a ddywedai; Os Ci a gyfarth ddafad, ni chyfarth y ddafad mo'r Ci.

30. Pedwar O Resymmau a roddai fo yn erbyn Gofalon anghymhedrol am bethau daia-rol, fel na ddianrhyddeddem Duw, na'i wadu.
1. Maent yn afreidiol. 2. Maent yn anifeilaidd. 3. Maent yn anfuddiol. 4. Maent yn arfer o ddilyn y Cenhedloedd.

1. Yn afreidiol: Pam y rhaid i ni ofalu, a Duw hefyd? Gŵyr ein Tad nesol fod arnom ei-
fieu y peirau hyn, a pheri y mae ef i ni, na ofalom am ddim, ond bwrw ein gofal arno ef, yr hwn sy yn gofalu drosom ni. Mat. 6. 32. 1 Pet. 5. 7.
2. Yn anifeilaidd, ie a gwaeth nag anifeilaidd: Edrychwch ar adar y nesoedd, a'r cygfrain, y mae efe yn eu porthi bwynt, er nad ydynt yn llafurio, Mat. 6. 26. 3. Maent yn Anfuddiol ac yn ddilës. Pwy o honoch gan ofalu a ddichon chwaneu un cysydd at ei faintioli, neu un geiniog at ei olud, Mat. 6. 27. 4. Arfer y Cenhedloedd yw, Yr holl bethau hyn y mae y Cenhedloedd yn eu ceisio. Mat. 6. 32.

31. Mae bagad yn y byd yn cymmered yr enw o fod yn Sainct ar dyb da eraill am danynt; ac yn marchanatta yn nyledswyddau Crefydd, ar y goel a ennillasant oddiwrth Opiniwnau da rhai eraill am danynt hwy, a'u proffess: Credu y maent eu bod eu hunain yn Gristianogion, oblegid bod eraill yn gobeithio eu bod hwy felly;

ffelly; ac hwy a negeschant â zel gwresfog, mewn dyledfwyddau sy yn sefyll oddiallan, i gynnal eu Henw da; eithr ni edrychant un amser am y Stoc o gadarn Râs oddifewn; a hyn fydd yn anafu llawer.

32. Fel yr ydym ni yn darllen am fara ben-nyddiol, felly hefyd am Groes feunyddiol, Luc 9.

23. yr hon y perir i ni ei chodi, nid ei gwneuthur. Nid rhaid i ni mor gwneuthur Croesau i ni ein hunain (fal yr ydym ni yn rhy barod i wneuthur) ond gadawn i Dduw eu gwneuthur hwynt i ni: Croesau a wneir yn y Nefoedd, fydd fwyaf cymmwys i gesnau'r Sainct; ac ni wasanaetha i ni moi rhoddi hwy i lawr, nes iddynt hwy a ninnau orwedd i lawr ynghyd.

33. Ymadrodd hynodol oedd hwnnw o'r ei-ddo Gwr sanctaidd, *Diffoddwch uffern, a llosgwch y Nefoedd, etto myfi a garaf, ac a ofnaf fy Naw.*

34. Nid crochlesain yn erbyn y Cythrael, nac ymadroddi yn erbyn Pechod mewn Gwedd, neu Ymddiddanion; ond ymladd â'r Cythrael, a marweiddio ein Trachwantau, yw'r hyn y mae Duw yn bennaf yn edrych arno.

35. Y mae'r Proffesiwr gwâg yn Siommi neu'n twyllo dau ar unwaith; Y Byd, yr hwn wrth weled dail, sy yn disgwyl ff mythan, ond nid yw yn cael dim. 2. Ei hunan, yr hwn sy yn tybied cyrraedd y Nefoedd, ond sy yn dyfod yn fyrr o honi.

36. Yr unig ffordd i Enaid cystuddiol, ni fedro ymasachio neu ymasfelyd mewn Cyffurau o'r blaen, oblegid Gwrthdroeadau neu becho-dau ar ôl, ac felly sy yn ammeu ei holl siccrwydd o'r blaen, yw, *Adnewyddu ei Edifeirwch, fel pe buasei ef heb gredu erioed.*

37. Hawdd gan rai seddwl pe baent yn y cyfryw Deulu, dan y cyfryw Weinidog, allan o'r cyfryw

10 *Ymadroddion hen Mr. Dod.*

cyfryw Dempfasiwnau, nad ymmyrrau'r Cythrael â hwynt, fel y mae. Eithr y cyfryw rai a ddylaent wybod. Mai cyhyd ag y byddo ei hen Gyfaill ef, sef y cnawd yn fyw oddi fewn, y bydd ynteu yn curo wrth y drws oddi allan.

38. Yr hadau a hauwyd yn Naturiaeth Diafol a'r Sainct ydynt cyn ddyfned, na ddiwreiddir hwy byth, hyd oni pheidio y Cythrael a bod yn Gythrael, a Phechod a bod yn Bechod, a Sainct a bod yn Sainct.

39. Melinydd Diafol yw'r pechadur, yn malu yn wastadol; ar Diafol fydd yn wastad yn llenwi yr Hoppran, neu'r pin fel na safon felin.

40. Mae rhai pechodau na feidr dyn anwybodus moi Gwneuthur; eithr y mae llawer ychwaneg na feidr dyn anwybodus ond eu gwneuthur.

41. Y mae pump o rwymanau, â phâ rai y rhwymodd Duw'r Nefoedd ef ei hun i fod yn Gard neu'n Geidwad i gadw einioes y Sainct, yn erbyn Gallu y Tywllwch. 1. *Ei bertbynas iddynt megis Tâd.* 2. *Ei Gariad ef iddynt, o ran ei bod hwynt yn Esgoredigaeth ei Gyngor Fragmyddol ef, megis cyfrannogion ei Lân ef ei hun.* 3. *Pridwerth Gwaed ei fab, a'i Gyfammod â hwynt.* 4. *Eu Goglad arno ef, a'u Disgwyliad oddiwtho, yn eu holl gyfngderau: yn awr Disgwyliad a gobaith y trueniaid ni chollir byth, Psalm 9. 18.* 5. *Gwaith presennol Crist yn y Nefoedd, yw edrych am fod pob peth yn cael ei ddwyn rhagldo yn ddeg rhwng Duw â'i Bobl.*

42. Bara haidd gyd â'r Efengyl fydd ymborth da,

Byrr yw oes Dyn.

FEL Gwenol *Job* mae 'n hoes yn llithro,
 Fel Rhossyn *Dafydd* mae hi 'n gwywo,
 Fel gyrfa *Paul* y mae 'n diweddi,
 Fel Bwmbwl *Jago* mae 'n diffoddi.

Fel canwyll gŵyr mae 'n hoes yn treulio.
 Fel llong dan hwyl mae 'n myned heibio,
 Fel post dan sawd mae 'n pedwar carnu,
 Fel cyfcod cwmwl mae 'n diffannu.

Gwann yw 'n tai, a chryf yw'n Gelyn,
 Byrr yw'n Terem, suwr yw'n terfyn,
 Ancertennol yw ddyfodiad,
 Byddwn barod yn ei wiliad.

Mysfyrdod ar Fywyd ac Angen.

PA gynta bytho marw Cristion,
 Cynta derbyn hwnnw ei Goron :
 Pa hwya bytho Christion byw,
 Hwya bydd heb weled Duw.

Pa hwya byddo dyn heb farw,
 Mwya fydd gofynnion hwnnw :
 Pa gynta tynner dyn o'i wegi,
 Lleia gyd y fydd ei gyfri.

Christ

Crist yw Pren y Bywyd.

Dewch bôb rhai at Bren y bywyd,
Dewch at Ghrifft ein prynwr hyfryd;
Mwynhewch y ffrwyth, a chredwch yntho.
Chwi gewch râs a bywyd gantho.

Dymma 'r Pren y dynn y ddingcod,
A'r newyn du, a'r poen, a'r pechod,
A'r melldith Duw, a'r loes wenwynig,
Y ddaeth o fwytta 'r pren gwarddedig.

O! bwyttewch o'r pren yn rhâd,
O'r nef y daeth, oddiwrth y Tâd,
I'n gyrru 'n Jach, i gadw 'n bywyd,
I dorri 'n chwant, i roi i'n Jechyd.

Mae ffrwyth e'n ber, mae ddail yn Jachus,
Mae flâs yn well nâ'r Manna melus:
Ni all newyn byth, nac Angau,
Drwblo'r dyn y fwytty ei ffrwythau.

Christ yw'r pren, Oh! dewch bawb atto,
Y ffrwyth yw'r bywyd y sydd ynddo;
Y dail yw'r gair, a'i gyngor Jachus,
Sy'n bywhau yr enaid clwyfus.

Dewch bôb rhai, fy'n flin eu cyflwr,
Dewch at Ghrifft, ein gwir Jachawdwr,
Dewch i dderbyn grâs a Jechyd,
Cymmorth, cynffordd, bawb o'r holl-fyd.

Dewn at y Pren, bwyttawn ei ffrwythau,
Crynhown ei ddail, rhown wrth ein clwyfau:
Fe'n gwir Jacha, se dyrr ein newyn,
Fe bair i'n fyw, dros fyth heb derfyn.

T E R F Y N.

D A T T O D I A D

Y Qwestiwn Mawr,

*Beth sydd raid i ni ei wneuthur fel
y byddom GADWEDIG.*

A T H R A W I A E T H A U

I

Fuchedd Sanctaidd.

Act. 16. 30. O feistrad, beth sydd raid i ni ei
wneuthur, fel y bydlwyf Gadwedig?

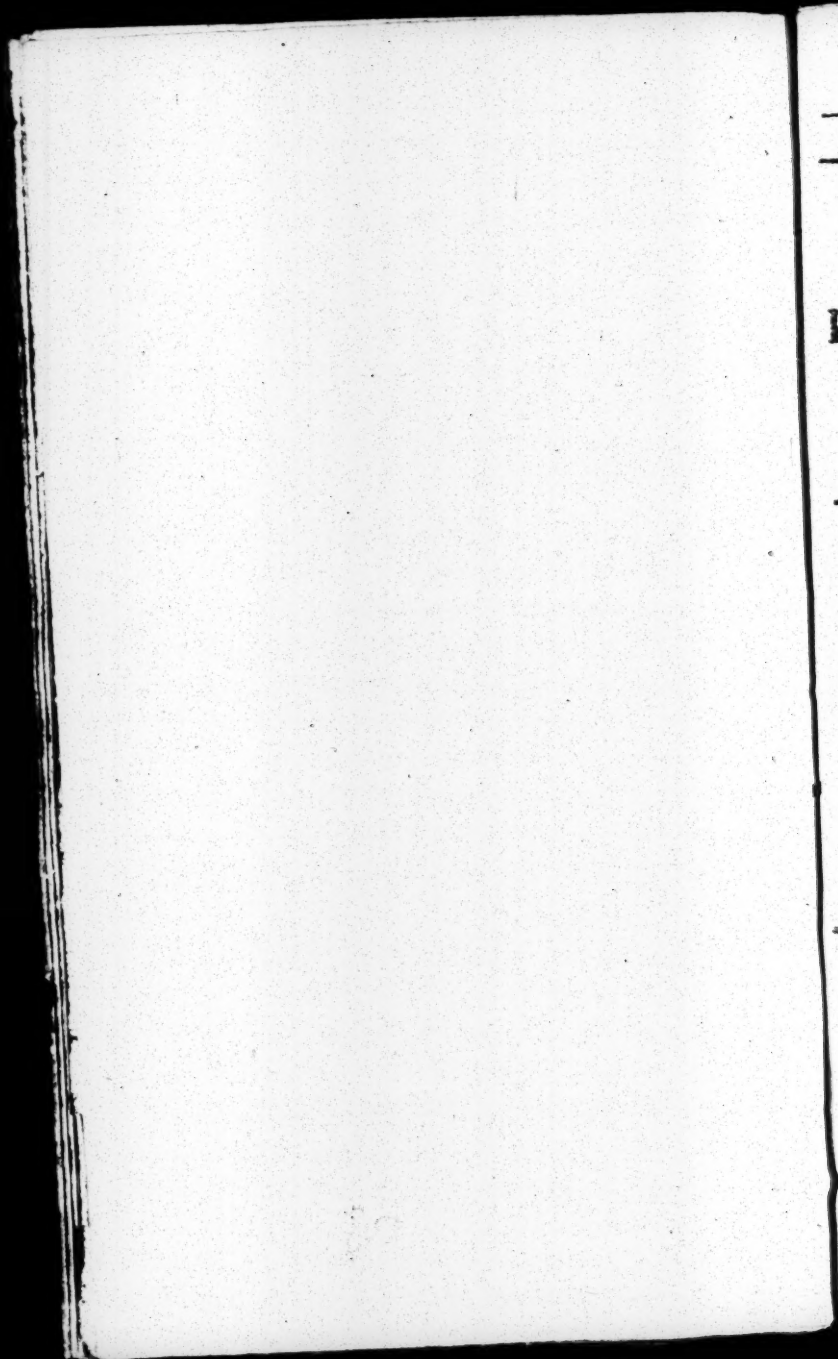
Heb. 12. 14. Heb sancteiddrwydd ni chaiff neb
weled yr Arglwydd.

O waith y Difynydd Parchedig
Mr. *Richard Baxter.*

Printiedig yn LLOYNDAIN gan Tho. Whitledge
a W. Evington, 1693.

Dattodiad y Questïon Mawr,

Pa fodd i fod yn Gadwedig
yn SICCR.

Athrawiaethau i Fuchedd Sanctaidd.

I. Anghenrhaid, Rheswm, a modd-
ion Sancteiddrwydd.

II. Rhanau ac Ymarfer Buchedd
Sanctaidd.

Er Cyfarwyddiad Personawl, ac addysg
Teuluaid. Ynghyd a dau Catechisms
Byrrion, a Gweddïau.

Darlennydd,

D*ynion amwybodus nis gallant go-
fio hir a llawer eiriau, na deall
dull ar ymadrodd byr ac ychydig eiriau.
Gan hynny ammhossibl ydyw Scrifennu*

A 2

Catechism

4
Catechism yr hwn nis bydd yn ang-
hyfattedbol naill a'i i ddeall neu i
goffaduriaeth y cyfryw; Rhaid i mi gan
hynny ddymuno ar y disgawdwr i
wneuthur i fynu y disyg anocheladwy
hwn. Trwy agor meddwl (yn enwed-
igol y Catechis's) i'r plant a'r Gwe-
ision, gwedi darfod iddynt ddysgu a
dymedyd y geiriau. Darllenwch yr
ffforddiadau yn synych iddynt, a
Chymellwch y cwl fel yr cloch ym-
mlaen ar eu serchiadau hwynt; canys
geiriau noeth yn unig heb fforddwr
Presennol, allant fod yn golledig i
gyd oll.

Dattodiad

Dattodiad y

QWESTIW N MAWR,

*Beth sydd raid i ni ei wneuthur
fel y byddom GADWEDIG.*

I. Anghenrhaid, Rheswm, a Moddion Sancteiddrwydd.

1. I gadw i fynu fwriadau r dychweledig.

2. I ddygu y rhai hynny mewn Tethluoedd sydd ar
nynt eu diffyg.

ER bôd jechydwriaeth eneidiau yn fatter
o bwys anrhaethadwy (a) etto (yr Ar-
glwydd a gymmero drugaredd arnynt;) Pa liaws sydd yn tybied nad yw hynny yn ha-
eddu eu holiad difrifol hwynt. Neu ar ddar-
llen

A 3

(a) Mar. 8. 36. Mat. 6. 33. Job 21. 14. ac
32. 17. Psal. 1. 2, 3. Psal. 14. 1. ac 12. 1.

6 *Dattodiad y Qacsiwn Mawr,*

llen o honynt lyfr da un awr yn yr wythnôd? Er mwyn y pechaduriaid diofal, diog hyn, mi a leferais yma lawer mewn lle bychan, fel na bo iddynt wrthod darllen, ac ystyried gwers mor fer, oddi-ithr eu bôd yn tybied na thâl eu heneidiau hwynt ddim. Pechadur, megis ac yr attebi hynny ar fyrr amser ger bron Duw, na nacca i Dduw, i ti dy hun, ac i minnen, ar i ti ddwys ystyried, ac ymarfer yn ffyddlon yr ychydig hyfforddiadau hyn.

1. *Dechreu gartref ac adnebydd dy hun:* Ystyria beth ydyw bôd yn ddŷn (b) fo'th wnaethpwyd yn greadur boneddigeidiach nâ'r anifeiliaid. Hwyl a'th wasanaethant di, ac a reolir genniti, ac mae marwolaeth yn ddiweddu eu holl boen hwynt a'i hyfrydwch. Ond mae genniti Refswm i'th reoli dy hun a nhwythau; i gdnabod dy Dduw, i ragweld dy ddiwedd, i wybod dy ffordd, ac i wneuthur dy ddyledswydd. Dy Refswm a'th ewylllys rhŷdd, a gallu i gyflawni, ydynt ran o ddelw Duw ar dy natur di; felly y mae dy Arglwyddiaeth di ar yr anifeiliaid, megis (dano ef) tydi yw eu perchennog, eu Rheolwr, a'i diwedd. Ond dy ddoethineb sanctaidd di, a'th ddaioni, a'th allu ydyw rhan bennaf o'i ddelw ef, ar y rhai y mae dy ddedwyddwch di yn sefyll. Mae genniti enaid yr hon nis gellir moi bodloni â gwybodaeth, hyd oni Chyrhaeddo dy wybodaeth di ar Dduw ei hun (c) nis gall neb arall ei threfnu, nai iawn reoli hi (neu gyfeillach y byd) yn ol ei natur, heb edrych ar ei Awdurdod uchaf ef, ac heb obeithion o lawenydd, ac ofnau o drueni ar ôl hyn

---

(b) *Psal. 8. 4, 5, 6. Gen. 1. 26, 27. Gen. 9. 6. Col. 3. 10.* (c) *Joan 17. 3. I Joan 4. 6, 7. Jer. 9. 24.*

hyn (d): Nis gall fod yn happus mewn dim, ond yn gweled, a charu, ac ymhyfrydu yn y Duw hwn megis ac y mae yn ddatcuddiedig yn y byd arall (e). Ac ydyw'r natur hon gweith ei rhoddi i ti yn ofer? Os cymmhwylwyd natur pob peth at ei ddefnydd a'i ddiweddd, (f) yna rhaid bod felly gyda'r eiddo ti.

2. Yna trwy dy *Adnabod* dy *bun* rhaid i ti wybod *fod* Duw, Heb. 11. 6. Ac mai efe yw dy wneuthurwr, Psal. 100. 3. Ac aneirif ym mhob perffeithrwydd, ac mai efe yw dy feddiannudd, a'r Rheolwr, a'r ddedwyddwch, neu'r ddiben pennaf. Mae'r dyn yn (g) ynfyd nad yw yn gweled, fod gan y cyfryw greaduriaid achos, neu wneuthurwr. A bod holl Allu, a doethineb, a daioni'r byd, yn dyfod oddiwrth Allu, a doethineb, a daioni, sydd fwy na hwnnw o'r holl fydd. A phwy yw ein Meddian-nudd ni, ond yr hwn a'n gwnaeth ni? A phwy yw ein Rheolwr uchaf ni, ond ein perchennog? Ei aneirif Allu, doethineb a daioni sydd yn ei wneuthur ef yn unig yn gymmwys i hynny. Ac os efe yw ein Rheolwr ni, rhaid yw bod ganddo gyfreithiau ynghyd â gobrwyon i'r da, a chospedigaethau i'r drwg, a rhaid iddo farnu a chyflawni yn eu hól hwynt. Ac os efe yw ein pennaf wneuthurwr daioni, a bod y cwbl sydd gennym oldiwrtho ef, a'n holl obaith a'n ddedwyddwch ni sydd ynddo ef. Nid all

---

(d) *Luke* 12. 4, 5. (e) *Psal.* 16. 5, hyd 11. (f) *Iſa.* 45. 18. (g) *Psal.* 14. 1. *Gen.* 1. 1. *Rev.* 1. 8. *Rhuf.* 1. 19, 20. *Psal.* 46. 10. *Psal.* 9. 10. *Psal.* 100. ac *Psal.* 23. *Psal.* 119. 1, 2, 3. *Psal.* 47. 7. *Ezek.* 18. 4. *Gen.* 18, 25. *Mal.* 1. 6.

all dim fôd eglurach na bod Natur dŷn yn profi y dylai efe mewn gobaith o ddedwyddwch i lwyr roddi ei hunan i fynu i ewyllys a threfniad y Duw hwn, ac y dylai ef yn hollawl ufyddhau iddo (b) ac y dylai ef ei garu, a'i wafanaethu ef a'i holl allu. Yn gymmaint a bod yn ammhossibl caru, ufyddhau, a rhyngu bodd y Duw hwnnw yn ormod, yr hwn fydd fel hyn ein achos, ein diwedd, ein cwbl.

3. Trwy dy *adnabod dy hun a Duw* fel hyn. Mae yn hawdd gwybod beth ydyw *prif sancteiddrwydd a Duwioldeb*. Sef y rhoddiad hon i fynu o'r Enaid a'r galon, i Dduw yn bur ac yn hollawl, megis yr aneirif Allu, Doethineb, a Daioni, megis ein Creawdwr, ein Ferchennog, Llywodraethwr, a'n dedwyddwch neu ein diwedd. Gan ymddarostwng yn hollawl iw drefniad ef, ufyddhau iw gyfreithiau ef, mewn gobaith o'r Gobrwyon a addawodd efe, ac osn y cospedigaethau a fygythiodd efe: A charu ac ymhyfrydu ynddo ef ei hun, a'i holl eglurhâdau ef yn y byd; ac ewyllysio a cheisio didrancg olwg a mwyniant o hono ef yngogoniant nefol, ac egluro y ferchiadau hyn beunydd mewn gweddi, diolchgarwch, a mawl. *Hwn yw defnydd dy holl Alluoedd di, diben a gorchwyl dy fywyd ti, iechyd a dedwyddwch dy enaid ti: Hon ydyw y sancteiddrwydd neu'r Dduwioldeb y mae Duw yn galw yn gymmaint am dani.*

4. A

(b) *Math. 22. 33. Jer. 5. 22, 1. 2 Cor. 5. 8, 9. Titus 2. 14. 2 Cor. 8. 5. & 6. 16, 17, 18. 1 Pet. 2. 9. Psal. 37. 4. Psal. 40. 8. Col. 3. 1, 2. Mat. 6. 20, 21. 2 Cor. 4. 17, 18;*

4. A thrwy hyn mae yn hawdd gwybod, beth ydyw cyflwr (*k*) o bechod, ac annuwioldeb, sef eisiau yr holl sancteiddrwydd hon, a gosodiad hunan gnawdol yn lle Duw. Pan ydyw dynion yn falch sawrion, ac yn ddoethion, ac yn dda yn eu golwg eu hunain; ac a fynnent drefnu eu hunain a'i holl achosion, ac a fynnent reoli eu hunain, a rhyngu bodd iddynt eu hunain, yn ôl chwant cnawdol, a naturiaeth; am hynny caru y maent fwyaf hyfrydwch, ac elw, ac anrhyded y bŷd, megis bwyd i fodloni dymuniadau'r cnawd; a Duw ni chaiff ei garu, ei ufyddhau, neu ryngu ei fodd ddim pellach nag y rhydd cariad hyfrydwch cnawdol gennad, ac ni chaiff ddim, ond yr hyn all y cnawd ei hepcor. Cyflwr drygionus, cnawdol, annuwiol yw hwn, er ei fôl yn torri allan mewn amryw ffyrdd o bechu.

5. Wrth hyn, profiad ei hun all ddywedyd i chwi fod y rhan fwyaf o ddynion (ie pawb (*l*), hyd oni adnewyddâ grâs hwynt) yn y cyflwr annuwiol truenus hwn: (Er bod yr scrithur yn unig yn dywedyd i ni po fodd y daeth hyn) er nad yw pawb yn odineb wyr, yn feddwon; yn gribdeil-wyr, neu erlidwyr, nac yn byw yn yr un ffordd o bechu. Etto bod heb hunanymwadiad, yn falch ac yn anianol, yn caru pethau datarol, yn anwybodus, ac yn annuwiol, y pecho au hyn yn eglur aethant yn llygredigaeth c ffredinol natur dŷn; megis ac y troir eu calonnau hwynt at y bŷd oddiwrth Duw.

Ac

(*k*) *Plat.* 1. 8. *H.* 2. 14. *Rhuf.* 8. 12, 13. *Joan* 3. 24. *1 Joan* 2. 15. 16. *Rhuf.* 13. 13. 14. *Rhuf.* 6. 16. *1 Joan* 18. 22 ac 14. 26, 33. (*l*) *Rhuf.* 3. *Plat.* 14. *Ephef.* 2. 2, 3. *Rhuf.* 5. 12, 17, 19. *Joan.* 3. 6.

10 *Dattodiad y Lwestiwn Mawr,*

Ac a lenwir ag annuwioldeb, aflendid, ac anghyfiawnder, a'i rheswn hwynt nid yw ond gwàs iw synhwyrau, a'i meddwl neu eu synniad, ai cariad, ai bywyd, fydd gnawdol; a'r synniad cnawdol hwn fydd elyniaeth yn erbyn sancteiddrwydd Duw, ac nis gall fod yn ddarostyngedig iw ddeddf ef:(m) y llygredigaeth hon treftadol ydyw, ac aeth megis yn natur i ni, yn gymmaint ai fod yn gleid marwol ein naturiaethau ni i gyd. Ac hawdd ydyw gwybod y bydd rhaid i'r cyfryw natur aflan, annuwiol fod yn ffaidd gan Dduw ac (n) yn anghymwys i fwyniant happus ei gariad ef, naill a'i yma, neu yn y bywyd a ddaw canys pa gymundeb fydd rhwng goleuni a thywyllwch?

6. Yna oddiyma hawdd ydyw gweled, parâs fydd anghenrheidiol i iechydwrïaeth dŷn. Rhaid i'r creadur atcas hwn, y gwrthryfelwr aniolchgar hwn, yr hwn fydd wedi troi ymaith oddiwrth Dduw, ac wedi ymosod yn ei erbyn ef, ac wedi ei halogi â'r holl fudreddi hwn o bechod, gael ei (o)adnewyddu a'i gymmodi, ei sancteiddio, a chael Maddeuant, os efe a fyn fyth fod yn Gadwedig. Caru Duw, a chael eu garu ganddo ef, ac ymhyfrydu yn hynny, yngolwg ei ogoniant ef, ydyw Nefoedd a happusrwyd eneidiau; a hyn oll fydd wrthwynebol i gyflwr aflan, difanctaidd. Hyd oni chaffo dynion galonnau newydd a sanctaidd, nis gallant na gweled Duw, nai garu ef, nac ymhyfrydu ynddo, nai gymmeryd ef am eu bodlonrwydd pennaf; canys gan y cnawd a'r bŷd y mae eu hyfrydwch a'u cariad. Ac hyd oni faddeuer pechod a chymmodi o Dduw â'r

---

(m) *Rhut.* 8. 5, 6, 7. (n) *Psal.* 4 3. *2 cor.* 6. 14, 17. (o) *Psal* 32. 1, 2. *1 Cor* 6. 11. *Tit.* 2. 14. *Tit.* 3. 5, 6, 7. *Heb.* 14. 14. *Mut.* 5, 8.

â'r enaid, (p) pa lawenydd neu heddwch all yr enaid ddisgwyl oddiwrtho ef, natur yr hwn a'i gyfiawnder fydd yn ei rwymo iw ffeiddio ac iw gospi?

7. A phrofiad a ddywed i chwi, mor (q) anigonol ydych chi eich hunain i bob un o'r ddau waith hyn; *I adnewyddu eich Eneidiau, neu iw cymmodi hwynt â Duw.* A fydd i natur gnawdol wrthwynebu, a gorchfygu y cnawd, ffeiddio y pechod yr hwn y mae yn dra anwyl yn ei garu? A orchfyga meddwl bydol cnawdol y byd? Gwedi i ddefod neu gwstom wreiddio eich llygredigaethau naturiol chwi, ydyw yn hawdd eu dadwreiddio hwynt? O pa waith mawr a chaled ydyw gwneuthur i bechadur dâll anghredadwy ofod ei galon ar fyd arall, a thryfori ei holl obaith yn y Nefoedd, a bwrw ymaith yr holl bethau y mae yn eu gweled, am y Duw hwnnw, a'r gogoniant yr hon ni welodd efe erioed! Ac i galon galed, fydol, gnawdol, fyned yn ddoeth ac yn dyner, ac yn sanctaidd, ac yn nefol, ac i ffeiddio y pechod yr hwn y mae fwyaf yn ei garu! Ac beth allwn ni wneuthur i fodloni cyfiawnder, ac i gymmodi y cyfryw enaid gwrthryfelgar â Duw?

8. Gwedi darfod i natur, a phrofiad eich gwneuthur chwi yn gydnabyddus â'ch pechod, â'ch trueni, a pheth fydd eisieu arnoch chwi; a ddywed ymmhellach i chwi nad ydyw Duw (r)

erto

(p) *Rhuf.* 5. 1, 2, 3. (q) *1 Cor.* 2. 11, 12. *2 Pet.* 1. 3. (r) *Act.* 14. 17. ac 17. 24, 27, 28. *Rhuf.* 1. 19, 20. *Rhuf.* 2. 4. *Job* 34. 14, hyd 25. *Mat.* 12. 42, 43.

etto yn gwneuthur â chwi yn ôl eich ha-
 eddedigaethau. Mae eise yn rhoddi i chwi fy-
 wyd ac amser, a thrugareddau, pan oeld eich
 pechodau wedi ffurfio y rhai hyn oll. Mae
 eise yn eich rhwymo chwi i edifarhau a thro-
 atto ef. Ac am hynny gan fod profiad yn dy-
 wedyd i chwi fod peth gobaith, a bod Duw
 wedi cael rhyw ffordd arall i ddangos trugar-
 edd i blant digofaint, Rhesuwm a orchymyn i
 chwi i ymosyn â phawb sydd gymniwys i'ch
 dysgu chwi, pa ffordd o feddyginiaeth a ys-
 pyfodd Duw. Ac megis ac a gellwch chwi yn
 fuan ganfod, fod crefydd y cenedloedd, a'r Ma-
 hometaniaid, cyn belled oddiwrth ddangos y
 gwir feddyginiaeth, fel y maent yn rhan o'r
 clefid ei hun; felly chwi ellwch ddysgu, dar-
 fod i'r person Rhyfeddol (s) yr Arglwydd Jezu
 Grist gymmeryd arno y swydd o fod yn Bryn-
 wr ac Achubwr y byd; a darfod iddo ef yn
 hwn ydyw y gair tragwyddol, a doethineb y
 Tâd, yn rhyfeddol ymddangos yn natur dyn,
 yr hon a gymmerodd eise oddiwrth y forwyn
 Mair, a gaed trwy'r yspriyd Glân; ac fel y
 bydddei ini gael dysgawdwr wedi ei ddanfon
 o'r * Nefoedd, i wneuthur y byd yn gydnabyddus
 yn ddidwyll, ac yn hawdd ag Ewyllys Duw
 ac â phethau anweledig bywyd tragwyddol.
 Pa fodd y dygodd Duw dystiolaeth iw (t) wr-
 rionedd ef, trwy wyrthiau aml, agored, ac na
 gellir moi gwrthddadleu (u). Pa fodd y darfo
 iddo ef orchfygu Satan a'r byd, ac a roddes

(s) *Isa* 9. 6, 7. ac 53. *Joan* 3. 16, 19. ac 1
 1, 3, 4, ac 3. 2. * *Joan* 1. 18. (t) *Acts* 2. 22
Heb. 2. 3, 4. (u) *Mat.* 4. thyd 11.

ni fiampl o Gyfawnder perffaith, (w) ac aeth tan watwargerdd a chreulondeb pechaduriaid, ac a ddioddesodd farwolaeth y groes, megis Aberth tros ein pechodau ni i'n cymmodi ni â Duw: Pa fodd yr adgyfododd efe y trydydd dydd, ac a orchfygodd angau, ac a fu fyw ddeugein nhiwrnod hwy ar y ddaiar, yn dysgu ei Apostolion, ac yn rhoddi iddynt orchymyn i bregethu'r Efengyl i'r holl fyd, ac yna efe a escynnodd yn gorphorol i'r Nefoedd, tra'r oeddynt hwy yn edrych yn ddyfal ar ei ol ef. Pa fodd y mae efe yn awr yn y Nefoedd yn Dduw ac yn ddyn yn un person, Dysgawdwr, a Brenin, ac Arch-offeiriad ei Eglwys. Ganddo ef y bydd rhaid i ni ddysgu ffordd y bywyd, ganddo ef y bydd rhaid i ni gael ein rheoli megis Physfygwr encidiau: rhoddwyd iddo ef bob Awdurdod yn y Nef, ac ar y ddaiar. Trwy ei Aberth ef, a'i haeddedigaethau, a'i gyfryngdod y bydd rhaid i ni gael Maddeuant a bod yn gymmeradwy gyda'r Tâd; a thrwyddo ef yn unig y bydd rhaid i ni ddyfod at Dduw. Efe a wnaeth ac a siccrhaodd Gyfammod o râs, o'r hwn y mae Bedydd yn fel: Sef [y bydd Duw ynddo ef yn Dduw i ni ac yn Dâd heddychol, ac y bydd Crist yn iachawdwr i ni, a'r yspryd Glân yn sancteiddiwr i ni, os nyni yn ddiragrith a gyttunwn, bynny yw os yn edifeiriol ac yn gredadwy y rhoddwn i fynu ein hunain i Dduw y Tâd, Mâb, a'r yspryd Glân yn yr amcanion neu fwriadau bynny.] Y cyfammod hwn yn ei ddull, gweithred ydyw o Roddiad, o Grift

B

3

(w) 1 Pet. 2. 22, 23, 24, 25. Mat. 26. 67, 68. Act. 1. Heb. 4. Eph. 1. 22, 23. Rhuf. 5. 1, 3, 9. Heb. 8. 9, 13. ac 8, 6, 7. Heb. 7. 25. 1 Joan 3. 10. Joan 5. 22. ac 3. 18, 19. Mat. 25.

14 Dattodiad y Lwestiwn Mawr,

a Maddeuant, ac iechydwriaeth i'r holl fyd: os hwy trwy wir ffydd ac edifeirwch a ddychwelant at Dduw. A hon fydd y gyfraith yn ol yr hon y barna efe bawb fydd yn ei chlywed hi yn y diwedd; canys gwnaethpwyd ef yn farnwr pawb, ac a gyfyd y meirw oll, ac a gyfiawnha ei faint, ac a'i barna hwynt i lawenydd a gogoniant didrange, ac a farna yr anffyddloniaid diedifeiriol ac (x) annuwiol i ddirange drueni. Yr enaid yn unig a fernir ar farwolaeth, a chorph ac enaid yn yr Adgyfodiad. Yr Efengyl hon a bregethodd yr Apostolion i'r byd; ac fel y byddei yn rymmus i iechydwriaeth dynion, yr yspryd Glân (y) yn gyntaf a roddwyd i ysprydoliaethu ei phregethwyr hi, a'i nerthu hwynt i lefaru mewn amryw ieithoedd, ac i gyttuno yn ddidwyll yn un, ac i weithio llawer o wyrthiau mawrion, ac amlwg i brofi eu gair i'r rhai y pregethasant hwy. A thrwy'r moddion hyn hwy a blannasant yr Eglwys, (z) yr hon y bydd rhaid i weinidogion arferol amlhau, a'i dysgu, a'i bugeilio, hyd ddiwedd y byd. Hyd oni chesglir i mewn yr holl Etholedigion. A'r un (a) yspryd Glân a gymmerodd arno hynny, megis ei waith ef, i fyned gyda'r Efengyl hon, a thrwyddi i droi eneidiau dynion, eu goleuo, a'u sancteiddio hwynt, a thrwy (b) Adenedigaeth ddirgel i adnewyddu eu natur hwynt, a'i dwyn hwynt i'r gwybodaeth hwnnw, ac ufydd-dod, a chariad o Dduw, yr hyn ydyw y sancteiddrwydd cynraf, i'r hon i'n creuwyd ni,
ac

(x) Luke 16. (y) Acts 2. Joan 17. 29. (z) Mat. 28. 19. Acts 14. 23. Act. 20. Act. 26. 17, 18. (a) Rbaf. 8. 9. Tit. 3. 5, 3. Joan 13. 5, 6.

ac oddiwrth'r hon y syrthiasom ni. Ac fel hyn trwy Jachawdwr, a Sancteiddiwr y bydd rhaid cymmodi, ac adnewyddu pawb a fynnant gael eu gogoneddu gyda Duw yn y Nefoedd. Hyn oll ellwch chwi ddysgu oddiwrth yr scrithrau sanctaidd y rhai a(c) scrifenwyd gan ysprydoli-aeth yr yspryd Glân, ac a'u feliwyd trwy li-aws o(d) wyrthiau eglur, ac yn cynnwys gwir lun ac argraff Duw, ac a'u Derbyniwyd a chad- wyd gan yr Eglwys, megis siccr ymadroddion Duw, ac wedi eu bendithio ganddo o genhed- laeth i genhedlaeth, ymmhob oes i sancteiddio llawer o eneidiau.

9. Gwedi i chwi ddeall hyn i gyd, mae yn amser i Chwi i(e) edrych gartref, a deall yn awr *pa gyffwr y mae eich Enediau chwi ynddo.* Gwnaethpwyd dyn ar y cyntaf yn sanctaidd, ac yn happus, chwi a ŵyddoch: eich bod chwi a phob dŷn wedi syrthio oddiwrth Dduw, a sancteiddirwydd, a dedwyddwch, at hunan, a pechod a thrueni, chwi a ŵyddoch: eich bod chwi cymmhelled wedi eich prynu gan Christ chwi a ŵyddoch: megis ac y cynnygir i chwi Gysammud o faddeuant ac iechydwriaeth, a Christ a thrugaredd a gynnygir i'ch dewis chwi. Ond a ylych chwi yn ffyddloniaid gwir edif- eiriol, ac wedi eich adnewyddu gan yr yspryd Glân, ac felly wedi eich uno â Christ? Hwn ydŷw'r Questiw'n etto heb ei ddattod, hwn yd- yw'r gwaith fydd etto iw wneuthur, heb pa un nid oes dim iechydwriaeth, ac os marw a wnei di cyn gwneuthur hynny, gwae iti fod o honot ti eriod yn ddŷn. Oddieithr i ddŷn

B 2

gael

(c) 2 Tim. 3. 16. (d) Heb. 2. 3, 4. (e) 2 Cor. 13. 5, Psal. 4. 4. 2. Pet. 1. 10.

16 Dattodiad y Qwestiwn Mawr,

gael ei (f) adgenedlu gan yr yspryd, a'i droi, a'i wneuthur yn greadur Newydd, ac o gnawdol ei wneuthur yn ysprydol, ac o ddaiarol ei wneuthur yn Nefol, ac o hunan a phechadurus ei wneuthur yn sanctaidd ac yn ufydd i Dduw, nis gall efe fyth fod yn gadwedig, mwy nac a gall y cythrael ei hun fod yn gadwedig. Ac os ydyw hyn felly (megis nad oes dim siccrach) yr wyf yn ceisio gennit yn awr, yr hwn wyt yn darllen y geiriau hyn, megis ac yr wyt ti yn ystyried dy iechydwrïaeth, megis ac y mynnit ti ddiange rhag tân uffern, a sefyll yn gyflurus ger bron Crist, a'i Angelion ef yn y diwedd, ar iti yn ddisrifol ystyried onid ydyw Rheswm yn Gorchymyn i ti brofi dy gyflwr; a wyt ti fel hyn (g) wedi dy adnewyddu gan yspryd Crist a'i nad wyt? Ac i (h) alw am gymmorth gan y rhai hynny a fedrant dy gynghori di, a chanlyn ar chwilio hyd oni ddolch i wybod dy gyflwr. Ac os yw dy enaid ti yn ddieithr i'r gorchwyl hwn o sancteiddiad, onid ydyw Rheswm yn gorchymyn iti heb oedi fyned at Crist, a chrefu ei yspryd ef, a bwrw ymmaith dy bechodau, a rhoddi dy hunan yn hollawl i'th Dduw, dy jachawdwr a'th sancteiddiwr, a myned iw Gyfammod ef, gyda llwyr ymroad byth nad ymmadewi ag efe, i ymwadu a thydi dy hun, ac ewyllysiau y cnawd, ac a'r byd twyllodrus darfodedig hwn, a rhoi allan dy holl obaith ar y Netoedd, ac at frys beth bynnag a guft iti siccrhau

---

(f) *Joan* 3. 5. *2 Cor.* 5. 17. *Rhuf.* 8. 7, 9. *Phil.* 3. 18, 20. (g) *Act* 16. 14. (h) *Act* 2. 37. ac 16. 30. ac 11. 23. *2 Cor.* 6. 1, 2. *Dat.* 2. 7.

fiecrhau y dedwyddwch sydd heb ddiwedd iddo? Ac a lefesh di wrthod hyn, pan ydyw Duw a chydwybod yn ei orchymmyn? Ac ymmhell-ach yr wyf yn eich cynggori chwi.

10. Deellwch pa fodd y mae Satan yn rhywystro eneidiau rhag eu sancteiddio; fel y bo i chwi wybod pa gymmaint i sefyll yn erbyn ei ddichellion ef. Rhai y mae efe yn eu twyllo trwy (i) adrodd iddynt yn ddrygionus, nad yw sancteiddrwydd ddim ond drychiolaeth ffanci, neu Ragrith! (a phed fae Duw a marwolaeth, a Nefoedd ac uffern yn ffancies, hyn ellid ei gredu.) Rhai y mae efe yn eu llygru trwy allu chwant cnawdol, fel nad ad eu pechodau hwynt iw Rheswm lefaru. Rhai y mae efe yn eu cadw mewn llwyr anwybodaeth, trwy ddygiad i synu drwg rhieni anwybodus, ac esgeulustra (k) dysgawdwy annuwiol, y rhai idynt yn lladd yr Eneidiau: Rhai y mae efe yn eu twyllo â gobeithion bydol, ac yn Cadw eu meddylliau felly wedi, eu cymmeryd i synu â phethau bydol, fel nas gall matterrion Tragwyddoldeb gael ond rhai meddylliau rhydd a dirym, neu cynddrwg a bod heb yr un: Rhai a rwystrir gan (l) gymdeithas neu gwmpeini drwg, y rhai a wawdiant fuchedd sanctaidd, ac a'u denant i droi at ddisfyrwrch ofer, ac rhai ydynt felly wedieu (m) caledu yn eu pechod, megis ac y maent agos wedi diddarbodi, ac nid ydynt nac yn ofni digofaint Duw, nac yn gofalu am eu Hiechydwrriaeth, eithr gwrando y pethau hyn y maent megis dynlon yn cyfgu, ac nid

(i) Act 24. 14. ac 28. 22. ac 24. 5, 6. (k) Mal. 2. 7, 9. Hos. 4. 9. (l) Dihar. 13. 20. (m) Ephes. 4. 18, 19.

oes dim au deffrŷ hwynt: Rhai a ddigalonniŷ â thŷb fod Duwioldeb yn fywyd mor (n) anhyfryd, prudd, ac athrist, fel yn hytrach na'i goddef hi, hwy a beryglant eu heneidiau, deued a ddelo ar hynny, (megis ped fac yn fywyd anhyfryd garu Duw, a gobeithio am lawenydd didranc, ac yn fywyd hyfryd garu'r byd a phechod, a byw o fewn cam at uffern.) Rhai wedi eu hargyoeddi, ydynt yn (o) oedi eu hedifeirwch, ac yn tybied i bod yn ddigon buan ar ôl hyn; ac maent yn pwrpasu ac yn addo, hyd onid elo yn rhyhwyr, a darfod bywyd, ac amser, a gobaith: a rhai pan ydynt yn gweled fod sancteiddrwydd yn anghenrheidiol a (p) siommir gan ryw dŷb marw, neu henwau, neu ymddangosiad, a llŷn sancteiddrwydd, naill ai o herwydd eu bod yn dal rhyw Opinion neu dŷb manwl, neu o herwydd eu bod yn cyssylltu â phobl grefyddol, neu o herwydd eu bod o'r rhai hynny y maent hwy yn tybied ydyw'r wir Eglwys, neu o herwydd eu bod hwy wedi eu bedyddio â dwfr, ac yn cadw rhannau oddiallan o addoliad; ac nid hwyrach o herwydd eu bod yn offrymmu i Dduw lawer iawn o wasanaeth gwefus a defod difywyd yn ol awhrawiaethau dynion y rhai ni aroglasant erioed o Enaid sanctaidd. Fal hyn Marweidd-dra, Bydoldeb, Rhagrith, a bod yn anianol sydd yn rhwystro Myrddiwnau rhag sancteiddrwydd, ac jechydwriaeth.

II. Os

(n) *Mat.* 1. 13. (o) *Mat.* 25. 3, 8, 12. ac 24. 43, 44. (p) *Joan* 8. 39. 42, 44. *Rbus.* 3. 1, 2. *Gal.* 4. 9. *Mat.* 13. 19, 20, 21, 22, ac 15. 2, 3, 6. *Gal.* 1. 1.

11. Os mynnit ti fyth fod yn gadwedig na orthrymma Rheswm trwy ddilyn Chwantau ac ewyllysiau'r cnawd. Eithr weithiau (q) ymneilldua i ystyried yn ddifrifol, ac mewn sobrwydd. Rheswm gwasgaredig cysgadur nid yw defnyddiol. Mae gan Dduw a chydwybod lawer iawn iw ddywedyd wrth iti, yr hyn mewn lliaws o gwmpeini a gofalon bydol nid wyt i gymmwys i glywed: cyflwr (r) galarus ydyw bod dyn yr hwn sydd ganddo *Dduw, a Christ, ac Enaid, a Nefoedd, ac uffern* i feddwl am danynt, yn anfodlon i ganiattau iddynt yr un ond meddyliau rhedegog. Ac na ddyru unwaith yn yr wythnos un awr iw (s) hystyried hwynt yn ddifrifol yn debyg i dyn! Diau nid oes gennynt bethau mwy iw hystyried. Bydded iti gan hynny ymroi weithiau i dreulio hanner awr, y ystyried yn ddifrifol dy gyflwr tragwyddol.

12. Edrych (t) ar y byd hwn a'i holl hyfrydwch, megis dŷn a rheswm ganddo, yr hwn sydd yn rhagweled y diwedd, ac nid megis anifail yr hwn sydd yn byw yn anianol, ar yr hyn a fo ger bron ei lygaid ef, ydyw yn rhaid i mi ddywedyd iti, o ddŷn, *y bydd rhaid i ti farw?* Celaneddau a llwch sydd yn dy ddysgu di i weled diwedd gogoniant daiarol, a holl hyfrydwch y cnawd. A'i peth ammheus ydyw na dderfydd dy gnawd ti ar fyrder? Ac etto a barattoi di trosto o flaen dy Enaid? Pa ffarwel galarus a fydd rhaid iti ar fyr amser gymmeryd

---

(q) *Psal.* 4: 3. *Hag.* 1. 5. *Deut.* 32. 7, 29.
 (r) *Isa.* 1. 3. (s) *Job* 24. 27. *Jer.* 23. 20.
Psal. 119. 59. (t) *2 Cor.* 4. 18. *Deut.* 32. 29.
1 Joan 2. 17. *1 Cor.* 7. 31. *Luc* 12. 19, 20. *Joan*
 14. 1, 2. *1 Thef.* 5. 23.

gymmeryd ar cwbl y mae dynion bydol yn gwerthu eu heneidiau am danynt! Ac o cyn gynted y bydd hynny! Och ddyn, mae'r dydd yn agos, ychydig ddyddiau ychwaneg, ac yr wyt yn myned ymmaith! ac a lefesi di fyw yn ammharod, ac ymadael â'r Nefoedd am y fath fyd a hwn?

13. Ac yna myfyrria mewn sobrwydd *ar y* (u) *bymyd i dlyfod*: Beth ydyw bod yr Enaid i ymddangos ger bron y Duw byw, ac iw barnu i ddidrancg lawenydd neu drueni! Os ydyw'r cythrael yn dy demptio di i ammeu y cyfryw fywyd, cofia fod natur, a'r scrythur, a chydsyniad y byd, a'i demptasiwnau ef ei hun yn dyllion yn ei erbyn ef. Oddyn a fedri di dreulio un dydd, mewn cwmpeini, neu yn unig, mewn Busines, neu mewn segur, heb rai meddyliau difrifol am dragwyddoldeb? Nid oes dim yn dangos yn fwy fod Calonnau dynion yn cyfgu, neu yn feirwon na hyn, nad ydyw meddyliau o ddidrancg lawenydd neu boen, mor agos, yn cymhell monynt i fod yn sanctaidd, ac i orchfygu holl demptasiwnau y cnawd, megis gwael bethau, a phethau na thalant moi hysturied.

14. Deliwch sulw, ystyriwch o ba feddwl y mae y rhan fwyaf o Ddynion pan ydynt yn dyfod i (x) farw! Oddieithr rhyw adyn anobeithiol gwrthodedig, onid ydynt oll yn dywedyd yn dda am fuchedd sanctaidd? Ac yn dymuno fod eu bywyd hwynt wedi ei dreulio ynghariad

---

(u) *Luc 12. 4. Eccl. 12. 7. 2 Pet. 3. 11. 2 Cor. 4. 18. Phil. 3. 18, 20. (x) Num. 23. 10. Mat. 25. 8. ac 7. 21, 22. Dihar. 1. 28, 29.*

hariad gresogaf Duw, ac ufydd-dod manylaf iw gyfreithiau ef? Ydynt hwy y pryd hynny yn dywedyd yn dda am drachwant ac hyfrydwch, ac yn mawrhau golud ac anrhydedd y byd? Oni suasei yn well ganddynt hwy farw megis y sainct mwya grafel nag megis pechaduriaid diosal, cnawdol, bydol? Ac wyt ti yn gweled ac yn gwybod hyn, ac etto oni fynni dy ddyscu, a bod yn ddoeth mewn amfer?

15. Meddwl yn dda pa fath oedd y rhai hynny (y) enwau pa rai sydd yn awr yn anrhydeddus am eu sancteiddrwydd. Pa fath fywyd a ddarfu i Sainct *Petr*, a Sainct *Paul*, Sainct *Cyprian*, Sainct *Augustin*, a'r holl Sainct eraill a'r Merthyron fyw? A'i bywyd oddigrifwch cnawdol ac o hyfrydwch ydoedd? Onid oeddynt hwy yn Sanctaidd yn fwy manylach na neb a'r a adwaenost ti? A watwarasant neu a erlydasant hwy fuchedd sanctaidd? Onid ydyw hwnnw yn ei ddamnio ei hunan yr hwn sydd yn anrhydeddu henwau y Sainct, ac ni ddilyn monynt?

16. Ystyria pa ragoriaeth sydd rhwng *Cristion a dyn* (z) *cenhedlig*. Anfodlon ydych i fod megis y cenhedloedd neu rai digred. Ond ydych chwi yn tybied nad yw y Cristion yn rhagori arnynt ond mewn opiniwn neu feddwl? Yr hwn nad ydyw yn sancteiddiolach na hwynt hwy, sydd yn waeth, ac a ddioddef mwy na hwynt hwy.

17. Ystyria

(y) *Math.* 23. 29. 30, 31, 33. *Heb.* 11.
38. *Joan* 8. 39. (z) *Math.* 10. 15. *Rhuf.*
2. *Afs* 10. 34, 35.

17. Ystyria pa ragoriaeth rhwng Cristion (a) *Duwiol ac un annuwiol*, onid ydyw holl wrthwynebwyr sancteiddrwydd yn ein plith ni, etto yn llefaru am yr un Duw, a Christ a'r scrithur, ac yn proffesu yr un Gredo a chrefydd gyda'r rhai hynny y maent yn eu gwrthwynebu? Ac onid ydyw y Crist hwn yn Awdar ein sancteiddrwydd ni, a'r scrithur hon yn e. gorchymyn hi? Chwiliwch a gwelwch, onid hyn ydych chi y rhagoriaeth, fod y duwiol yn lldrifol yn eu proffesu, a'r annuwiol ydynt yn Rhagrithwyr, y rhai ydynt yn casau ac yn gwrthwynebu yr ymarfer o'r un pethau y rhai y maent eu hunain yn eu proffesu; crefyddi pa rai nid yw ond iw condemnio hwynt, tra'r ydyw eu bywyd yn wrthwynebol iw tasodau hwynt.

18. Deall beth ydyw *cyfrwystrau'r cybrael*, trwy godi cŷnifer (b) o *seftau, a therfygau*, ac *ymryssion* ynghyd crefydd yn y byd: Sef i wneuthur i rai feddlwl eu bod hwy yn grefyddol, oblegid eu bod yn medru siarad am eu opinionau, neu oblegid eu bod yn tybied mai eu plaid hwy yw'r goreu, o herwydd eu terfysg hwy yw'r mwyaf, neu'r lleiaf; eu plaid hwynt yn uchaf, neu yn dioddef. Ac i droi cydymddiddan sanctaidd a fo er adeiladaeth i ymryfflon oter, ac i wneuthur dynion yn ddi Dduw, i ammau pob crefydd, ac na byddont

---

(a) *Rhuf. 2. 28, 29. Math. 25. 28. Luc 19. 22. Act. 24. 15. Gal. 4. 29.* (b) *Eph. 4. 14. Act. 20. 30. 1 Cor. 11. 19. 1 Tim. 4. 3. ac 2. 14, 16. 1 Tim. 1. 5, 6. Tit. 3. 9. Eph. 4. 3. &c. 1 Cor. 12. Math. 12. 25. Rhuf. 2. 12, 27, 28, 29.*

byddont gywir i'r un, o herwydd amrafael meddyliau dynion. Ond cofia nad yw y Grefydd Gristianogol ond un, ac yn beth hawdd ei hadnabod wrth ei hên Reol, a'r Eglwys Catholic sydd yn cynnwys pob Cristianogion, nid yw ond un. Ac os bûdd cnawdol, neu opinionau fyddant yn gwahanu dynion felly, fel y bo un rhan yn dywedyd, nini ydym yr holl Eglwys, a rhan arall yn dywedyd, nini ydym (megis ped fae y Gegin yr holl dŷ, neu un dref neu Bentref yr holl Deyrnas) a fyddi di yn ynfyd wrth weled y gwahaniad hwn? Gwrando bechadur, yr holl Sectau hyn yn nŷdd y farn a gyttunant megis tystion yn dy erbyn di, os wyt ti heb fod yn sanctaidd; o herwydd pa fodd bynnag yr oeddent yn ymrafaelio, y (c) cwbl o honynt sydd Cristianogion oeddent yn proffesu anghenrhaidd Sancteiddrwydd, ac yn cyttuno â'r scrýthur honno yr hon sydd yn ei gosyn hi er nas gelli di yn hawdd ddattod pob ymrafael, di elli yn hawdd wybod y wir grefydd, hynny yw yr hon a ddysgodd Crist a'i Apostolion, yr hon a ddarfu i bob Cristianogion broffesu, yr hon y mae'r Scrýthur yn ei ofyn, yr hon sydd yn *gyntaf yn (d) bur wedi hynny heddychol*, tra ysprydol, nefol, cariadus, trugarog, a chyfiawn.

19. *Ymmaith oddiwrth y (e) cwmpeini brownw yr hon sydd anianol*, ac yn elynol i Reswm, Sobrwydd, a Sancteiddrwydd, ac yn wrthwynebb

---

(c) Gal. 1. 7, 8. Math. 28. 20. (d) Jag. 8. 17. (e) Eph. 5. 11. Dihar. 23. 20. 2 Cor. 6. 17, 18. Psal. 15. 4. Deut. 13. 13.

24. *Dartodiad y Qwestiwn Mawr,*

neb i Dduw, iddynt eu hunain, ac i titheu, a allant hwy fod yn ddoethion trosot ti, y rhai ydynt yn ffol tyofstynt eu hunain? Neu gyfeillion iti, y rhai ydynt yn dinistrio eu hunain? Neu dofturio wrth dy Enaid ti, pan ydynt hwy yn gwneuthur gwatwongerdd o'i dainnedigaeth eu hunain? A fydd iddynt hwy dy helpio di i'r Nefoedd, y rhai ydynt yn rhedeg mor ffromwyllt i uffern? Dewis gymdeithas well, os mynnit ti fod yn well.

20. *Na farna o fuchedd sanctaidd yn ôl yr hyn yr wyti yn ei g'lywed,* canys nis gellir moi hadnabod hi felly (f) profa hi tros amser, ac wedi hynny barna megis ac yr wyt ti yn cael achos. Na ddywed yn erbyn y pethau nis gwyddosti, ped fuafit ti ond byw mewn Cariad Duw, ac mewn ffydd fywiol o ddidrangc ogoniant, ac hyfrydwch sancteiddrwydd, ac ofn uffern, ond am un Mis neu ddiwrnod; ac â chyfryw galon, yn (g) taslu ymmaith dy bechod, ac yn galw ar Dduw, ac yn trefnu dy Deulu mewn modd sanctaidd, yn enwedig ar ddydd yr Arglwydd, yr wyfi yn llyfasu dywedyd yn hyf, profiad a'th cymmhellai di i (h) gyfiawnhau buchedd sanctaidd. Ond etto rhaid i mi ddywedyd iti, nid gwir sancteiddrwydd ydyw hi, os wyt ti ond ei phrofi hi mewn rhai pethau, a (i) chadw o'r neilldu bethau eraill. Os Duw gan hynny a'th argyoddodd di mai hon yw ei cwyllys ef ai ffordd, yr wyfi yn dy dynghedu di, megis yn ei bresennoldeb

---

(f) *Joan* 5. 40. *Luc* 14. 29, 39. *Joan* 6. 35, 37, 45. (g) *Esa.* 55. 6, 7. (h) *Matth.* 11. 19. (i) *Luc* 14. 33.

ennoldeb ofnadwy ef, (k) nac oeda ddim llwy, eithr bydded iti fwriadu, a rhoi i fynu dy hun yn hollawl i Dduw megis dy Dàd Nefol, dy jachawdwr, a'th sancteiddiwr, a gwna Gyfammod tragwyddol ag efo, a'r pryd hynny efe a'i holl drugareddau fyddant yn eiddo ti, ei ias ef a'th helpia di, a'i drugaredd ef a'th pardyna di, ei weinidogion ef a'th hyfforddant di, a'i bobl ef a weidiant trosotti, ac a'th cynnorthwyant, ei Angelion ef a'th gadwant di, a'i yspryd ef a'th cyslura, a'th ddiddana di a phan dderfydd y cnawd, ac y bydd rhaid i ti ymadael a'r byd hwn, dy jachawdwr y pryd hynny a dderbyn dy Enaid ti, ac a'i dwg hi i fod yn gyfrannog o'i ogoniant ef; ae efe a gyfyd dy gorph di, ac a'th gyfiawnha di yngŵydd y byd, ac a'th gnwaiff di yn gyd-ſtad â'r Angelion; a thi fyddi fyw yngolwg a chariad Duw, ac yn nhragwyddol hyfrydwch ei ogoniant ef: Hyn ydyw diwed i fydd a sancteiddrwydd. Ond os tidi ydwyt yn caledu dy galon, ac yn gwrthod trugaredd, gwae (l) tragwyddol fydd dy ran di, ac yna ni bydd jachad.

Ac yn awr Ddarllennydd, yr wyfi yn dymuno arnat, ac yr wyfi yn dymuno gan Dduw ar fyngliniau, a'r i'r ychydig eiriau hyn suddo i'th calon di, ac a'r iti i darllein hwynt trostynt a throstynt drachefn, ac ystyria megis dyn y bydd rhaid iddo ar fyrder farw. Oes neb yn haeddu dy gariad ti a'th ufuddod

C

di

(k) *Date.* 22. 17. *Joan* 1. 12. *Date.* 2. ac 3. I *Joan* 5. 12, 13. *Psal.* 34. 7. *Psal.* 73. 26. *Matth.* 25. *Luc* 20. 38. *Heb.* 2. 3. I *1 thes.* 2. 12. (l) *Luc* 19. 27. *Dihar.* 29. 1. ac 1. 25.

26 *Dattodiad y Lwestiwn Mawr,*

di yn fwy nà Duw? A'th goffa diolchgar di yn fwy nà Christ? A'th ofal di a'th ddiwydrwydd yn fwy nà'th jechydwriaeth? Oes yr un dedwyddwch yn fwy dymunol nà'r Nefoedd? Neu'r un trueni yn fwy ofnadwy nag uffern? Neu oes dim iw ystyried yn fwy nà hwnnw yr hwn fydd dragwyddol? A dâl hyfrydwch cnawdol tros ychydig ddyddiau am golled o'r Nefoedd, ac o'th Enaid anfarwol? Neu a fydd dy bechod ti ath lwyddiant ti yn felys wrth farwolaeth, ac yn nydd y farn? Megis ac yr wyt ti yn ddyn, ac megis fyth yr wyt yn credu fod Duw, a byd i ddyfod, ac megis yr wyt ti yn gofalu tros dy Enaid, pa un fydd a'i cadwedlig neu ddamnedig, yr wyfi yn dymuno arnat, yr wyf yn gorchymmyn iti, meddwl am y pethau hyn! Meddwl am danynt unwaith yn y dydd o'r lleiaf. Ystyria hwynt a'th feddyliau mwya sobr a difrifol! Nid gwatworgerdd mor Nefoedd, ac nid brathiad chwannen mo uffern! Na wna watworgedd o jechydwriaeth, neu oddamnedigaeth! Mi a wn dy fod ti yn byw mewn byd ynfyd, cynddeiriog, p'le y gelli di glywed rhai yn chwerthin ar y cyfryw bethau a'r rhai hyn, ac yn gwawdio buchedd sanctaidd, ac yn taflu gwradyddiadau atcas ar y duwiol, ac yn llawen yn yfed, a chwarau, a chweleu ymmaith ei hamser, ac wedi hynny dywedyd, *yr ymddiriedant hwy i Dduw am eu beneidiau, a gobeithiant fod yn gadwedig â llai o drafferth!* Eithr os yr holl ddynion hyn ni newidiant eu meddyliau, a bod ar fyrder yn ddidrwst, ac oni chwenychent fwya eu geirian, a dymuno darfod iddynt hwy fyw buchedd sanctaidd, er y buasei hynny yn dwyn arnynt hwy wradwy dd-

a chysfudd yn y byd, bydded i mi ddwyn gwradwydd twyllwr treu fyth. Ond os ydyw Duw a'th gydwylbod ti yn tystiolaethu yn erbyn dy bechod ti, a dywedyd i ti mai buchedd sanctaidd sydd oren, nac ystyria gwrth-ddywediad y byd gwallgofus, yr hwn sydd wedi meddwi â dichellion y cnawd: Eithr dyro i fynu dy Eraid a'th fwyd i Dduw trwy Jesu Grist mewn Cyfammod ffyddlon! Nac oeda ddim hwy ddyn, eithr bwriada yn llwyrffryd, bwriada yn angbyfnewidiol; a Duw fydd yn eiddoti, a thi a fyddi yn eiddo iddo ef tros fyth. Amen, Arglwydd trugarha wrth y pechadur hwn, ac felly bydded i'r bwriad hwn fod trwot ti ynddo ef.

II. Rhannau ac ymarfer Buchedd Sanctaidd er addysg Personawl a Theulnaidd.

Y Cwbl ni (a) ddarfu gwedi i ddynion ddechreu buchedd sanctaidd, gresyddol; pob pren ac fydd yn blodeuo nid yw yn prifio yn ffrwythlawn, a phob ffrwyth nid yw yn cynnyrchu, yn dysod i berffeithrwydd. Llawer fydd yn syrthio ymmaith, y rhai a dybid

C 2

eu

(a) I Cor. I. 25. Heb. 4. I. 2 Pet. 2. 22. I Cor. 3. Gal. 3. ac 4. Math. 13. 41. ac 18. 7.

eu bod wedi dechreu yn dda; a llawer sydd yn dianrhydeddu enw Crist trwy eu Tramgwyddiadau, a'i Gwendidau: Llawer sydd yn tristau Calonnau eu dysgawldwyr, ac yn aflonyddu yn alarus Eglwys Crist trwy eu hanwybodaeth, ai amryfuseddau trwy fod yn ddoethion yn eu tŷb eu hunain, yn afreolus, yn gyndyn, yn ymryslongar, yn ymbleidid, ac yn amrafaelio: Yn gymmain a bod (b) gelyniaeth, ac angariad Cristianogion yn rhwystrau mawrion i droedigaeth y byd diffydd, a chennedlic trwy ofod allan y ffydd Cristianogol iw dirmyg a'i gwatwargerdd hw-ynt, megis ped fae hi ond amryfusedd dynion mor aflan a bydol, a beilchion ac eraill y rhai nis gallant fyth gyttuno yn eu plith eu hunain: A llawer trwy eu gwyniau a'i hunan-geifiad ydynt yn faich ar y Teuluoedd a'r cymydogion lle y maent yn byw: Ac yn fwy trwy eu gwendidau, a'i gwyniau mawrion ydynt yn ŷaglau, gorthrymderau, a beichiau arnynt eu hunain. Pan ydyw y Grefydd Cristianogol yn ei gwir drefnid, yn fywyd o'r cyfryw sanctaidd (c) oleuni a chariad, o'r cyfryw burdeb a heddwch, o'r cyfryw ffrwythlonder a Nefoldeb, megis a phed fae yn ol hynny wedi ei gosod allan ymmywyd Cristianogion, hi a orchymynnei aruthredd a pharch oddiwrth y byd, ac a wnai chwaneg iw troi hwynt, nâ chleddyfau, ie nag y gall geiriau yn unig wneuthur. Ac a wnai Cristianogion yn suddiol ac yn hawddgar y naill i'r llall: A'i

---

(b) *Phil.* 3. 18, 19. *Act.* 20. 30. (c) *Matth.* 5. 16. *I Pet.* 3. 1. *I Pet.* 2. 15. ac *I. 8.* 2 *Cor.* 1. 21.

A'i bucheddau yn wledd ac yn hyfrydwch iddynt eu hunain. Yr wyfi yn gobeithio y bydd yn ryw help i'r Dibennion rhagorol hyn, os myfi mewn ychydig Hyfforddiadau iachus, profedig a agoraf i chwi ddyledswyddau buchedd Cristianogol.

1. *Cedwch fyth wir (d) ffurf Athrawiaeth Cristianogol, Dymuniad a dyledswydd, yn brintiedig ar eich meddyliau, hynny yw, Deallwch hi yn eglur ac yn wahanedig, a chofiwch hi, fy meddwl yw, pwngciau mawrion crefydd sydd gynnhwysedig mewn Catechisms. Chwi a ellwch fyth gynyddu mewn Deall eglurach o'ch Catechisms ped faech yn fyw gant o flynyddoedd. Na fydded y geiriau yn unig, ond y matter mor gartrefol yn eich Meddyliau, ac yw statellau eich Tŷ. Y cyfryw (e) wybodaeth dwys a'ch sefydla chwi yn erbyn twyll ac anghrediniaeth, ac a fydd fyth o'ch mewn chwi yn help barod i bob gràs, a phob dyledswydd; megis a' y mae cyfarwyddid y crestrwr i'w waith ef: Ac o herwydd eisieu hyn pan ydych yn dyfod ymwith rhai digred neu Hereticiaid, eu dadleuon hwy a bybier genych chwi eu bod yn ddiatreb, ac a yscydwant, oni ddilymchwelant eich ffydd chwi; a chwi yn hawdd a gyfeiliornwch mewn pwngciau llai, ac a flinwch yr Eglwys a'ch breuddwydion a'ch dadleuon. Hyn ydyw tneni neu ddinystr llawer o Brosffeswyr, tra yr ydynt yn barnu eraill ymmhob Dadl ynghylch Matterri-*

C 3

on

(d) 2 Tim. 1. 13. ac 3. 7. Heb. 5. 12. Phil. 1. 9. Rhuf. 15. 14. (e) Eph. 4. 13, 14. Col. 1. 9. ac 2. 2. ac 3. 10. 1 Tim. 6. 4.

on Eglwyfig, hwy nid ydynt yn gwybod yn dda Athrawiaeth y Catechism.

2. Byddwch fyw beunydd trwy fydd ar (f) *Jesu Grif* megis y *Cysryngwr rhwng Daw a chwi*. Gwedi eich seilio yn fydd yr Efyngyl, a deall trwydd Crist gwnewch ddefnydd o hono fyth yn eich holl eisien. Meddylwch ar gariad Tad Daw, megis yn dyfod atoch chwi trwyddo ef yn unig: Ac ar yr yspryd megis gwedi ei roddi trwyddo ef eich pen, ac a'r Gyfammod grâs megis wedi ei wneuthur a'i seilio trwyddo ef, ac ar y weinidogaeth megis wedi ei danfon trwyddo ef, ac ar yr holl amserau a chynnorthwyon, a gobaith megis wedi eu cael ai rhoddi trwyddo ef. Pan ydych yn meddwl am bechod, a gwendid, a thiemptasiwnau, meddylwch hefyd am ei râs digonol ef, fydd yn maddeu, yn cyfiawnhau, ac yn gorchfygu. Pan wyt ti yn meddwl am y byd, y cnawd ar cythrael, meddwl pa fodd y mae efe yn eu gorchfygu hwynt. Bydded i Athrawiaeth ef, a siampl ei berffeithiaf fywyd ef, yn wastadol och blaen chwi³ megis eich Rheol. Yn eich holl ammeuon, ac ofnau, ewch atto ef yn yr yspryd, ac at y Tad trwyddo ef, ac ef yn unig. Cymmerwch ef megis gwreiddyn eich bywyd a'ch frugareddau, a byddwch fyw megis arno ef a thrwy ei fywyd ef, a phan ydych yn marw, rhwch i fynu eich Eneidiau iddo ef, fel y bo iddynt hwy fod gydag ef lle y mae efe, a gweled

---

(f) *Joan* 17. 3. *Ephes.* 3. 17, 18. *Mat.* 28. 19. *Eph.* 1. 22, 23. ac 4. 6, 16. *Rhuf.* 5. 2 *Cor.* 12. 9. *Joan* 16. 33. i *Joan* 5. 4. *Hib.* 4. 14, 16. *Col.* 3. 3, 4. *AB* 7. 59.

gweled ei ogoniant ef. Byw ar Grist a gwneuthur defnydd o hono ymmhoß eifieu, a chyrchu at Dduw a galw arno, mwy vdyw nâ chreduniaeth gyffredinol Terfyscus ynddo ef.

3. *Felly credwch yn yr yspryd Glan, megis ac i* (g) *fyw a gweibio trwyddo ef, megis ac y ma'r corph trwy'r enail.* Ni (h) fedyddiwyd monoch iw enw ef yn ofer; (ond ychydig fydd yn deall y meddwl a'r rheswm o hono.) Crist a ddanfonodd yr yspryd i wneuthur dau waith mawr. 1. At yr Apostolion a'r prophwydi iw (i) hysprydoli hwynt yn ddiwyll i bregethu'r Efengyl, a'i chadarnhau hi trwy wrthiau a'i thyftiolaethu hi i'r oesoedd a ddeuei, yn yr scrythrau sanctaidd. 2. Ar ei holl (k) aelodau, iw goleuo a'i sancteiddio hwynt, i gredu, ac ufuddhau i'r Athrawiaeth sanctaidd hon, (heb law ei ddawn cyffredinol ef i lawer iw ddeall a'i phregethu hi.) Gwedi darfod i'r yspryd yn gyntaf draethu'r Efengyl, mae efe trwyddi yn gyntaf yn adgenedlu ac wedi hynny yn rheoli yr holl wir ffyddioniaid. Ni roddir mono ef yn awr i ni i ddatcuddio Athrawiaethau newyddion, ond i ddeall ac ufyddhau i'r Athrawiaeth a ddatcuddiwyd, ac a feiliwyd er ys talm o amser ganddo ef. Megis ac y mae'r haul trwy ei rinwedd melus, a gwahanol yn rhoddi ac yn magu bywyd naturiol pethau a theimlad a bywyd ynthynt; felly y mae Crist trwy ei (m) yspryd ein bywyd

---

(g) Gal. 5. 16, 25. (h) Math. 28. 19. (i) Joan 16. 13. Heb. 2. 3. 4. (k) 1 Cor. 12. 12, 13. Rhuf. 8. 9, 13. Joan 3. 5, 6. (l) 2 Tim. 3. 15, 16. Jude 19. 20. (m) Ezek. 36. 27. Esay 44. 3. Rhuf. 8. 1, 5. 1 Cor. 6. 11. Zeck. 14. 20.

32 & Dattodiad y Qwestiwn Mawr,

wyd ysprydol ni. Megis nad ydych chiwi yn gwneuthur yr un gwaith naturiol ond trwy eich bywyd naturiol, feily ri ddylaeich chiwi wneuthur yr un ysprydol ond trwy eich bywyd ysprydol. Rhaid i chiwi nid yn unig gredu, a charu, a gweddio trwyddi, ond trineich holl alwedigaeth trwyddi; canys *Sanſteiddrwydd* i'r *Arghoydd* sydd raid ei scrifennu ar y cwbl; pob peth a ſanſteiddir i chiwi, o herwydd eich bod chiwi wedi eich ſanſteiddio i Dduw. Rhowch y cwbl iddo ef, ac arferwch y cwbl iddo ef, ac am hynny rhaid i chiwi wneuthur y cwbl yn nerth a chyfarwyddyd yr yspryd.

4. *Byddwch (n) fyw yn bollawol ar Dduw.* Megis oll yn oll, megis achos cyntaf a Rheolwr pennaf, a diben eithaf pob peth. Bydded i ffydd, gobaith a chariad fod yn ymborthi beunydd arno ef. Bydded *Ein Tâd* yr *hwn wyt yn y Nefoedd* fod yn scrifennedig yn gyntaf ar eich calonau, fel y bo iddo ef ymddangos yn drahawddgar i chiwi, ac y bo i chiwi yn hŷ ymddiried iddo, a bod cariad plentyn yn ffynnon dyledswydd. Gwnewch ddefnydd o'r Mâb a'r ysprydd i'ch tywys chiwi at y Tâd, ac o ffydd yn Grif i ennyn ac i gadw yn fyw gariad Duw. Cariad Duw ydyw ein prif ſanſteiddrwydd ni, ac a elwir yn enwedigol, eſe a ſrwythau [*ein Sanſteiddrwydd*] at ba un nid yw ffydd ni Grif, ond y modd. Bydded eich diben pennaf chiwi, yn aſtudio Grif, i weled daioni, cariad, hawddgarwch Duw ynddo ef. Duw yn dawno nis cerir mono mor hawdd, a Duw graffol, heidychol. Mae gen-
nych

(n) 1 Cor. 10. 27. 1 Thes. 11. 36. 2 Cor. 5. 7, 8. 1 Tim. 3. 1. 2 Tim. 3. 1, 2, 3. Mat. 22. 37. Ephes. 1. 6. 2 Cor. 5. 19. Gal. 4. 4, 5, 6.

nich gymmaint o'r yspyd, ac fydd gennych
 o gariad i Dduw; hwn yw dawn priodol yr yf-
 pryd i holl feibion Duw trwy fabwysiad, peri
 iddynt, â chariad ac hyder plentyn, i lefain,
Abba, Dâd. Na adnabyddwch, na chwennych-
 wch, na cherwch greadur yn y byd, ond yn
 unig megis tan Dduw! Hebdo ef, byded yn
 ddim i chwi, eithr megis y druch heb yr wy-
 neb, neu lethyrennau gwascaredig heb yr yst-
 yr, neu megis corph heb'r Enaid. Na (o)
 elwch ddim yn hawddfyd, neu hyfrydwch, ond
 ei gariad ef; na dim yn adfyd neu drueni,
 ond ei ddigllonedd ef, a'r achos a'r ffrwythau
 o honi pan fo dim yn ymddangos yn hawdd-
 gar ac yn ddymunol yr hwn fydd yngwrth-
 wyneb iddo ef, gelwch hyany yn (p) *dom!*
 A gwrandewch ar y dyn hwnnw, megis (q)
 Satan, neu'r Sargh a fynnei eich denu chwi.
 oddiwrtho ef; a chyfrifwch ef ond gwagedd,
 prŷf, a llwch, yr hwn a fynnei eich dych-
 rynu chwi oddiwrth eich dyledswydd euag atto
 ef. Ofnwch ef yn sawr, ond cerwch ef yn
 fwy. Bydded (r) cariad yn enaid, ac yn ddi-
 wedd pob dyledswydd arall. Diwedd a rheswm
 o'r lleill i gyd ydyw; ond nid oes ganddi
 ddim diwedd neu rheswm, ond ei golygyn a'i
 gwrthrych na feddyliwch am un Nefoedd arall,
 a diwedd, a dedwyddwch i ddyn, ond cariad
 y weithred olaf, a Duw y gwrthddrych olaf.
 na fydded eich crefydd chwi mewn dim
 ond cariad Duw ynghyd a'i moddion a'i
 ffrwythau. Na pherchennogwch yr un trist-
 wch,

(o) *Psal.* 30. 5. ac 63. 3. (p) *Phil.* 3. 7. 8.
 (q) *Mat.* 16. 23. (r) 2 *Thess.* 3. 5. 1 *Cor.*
 13. 13.

34 *Dartodiad y Qwestiwn Mawr,*

wch, chwant, neu lawenydd, ond cariad yn galaru, yn ceisio, ac yn llawenhau.

5. *Eyddwch fyw mewn ffydd a gobaith o'r Nefoedd, a (s) cheiswch hi megis eich rhan a'ch diwedd. Ymbyfrydwch beunydd eich eneidiau mewn rhagfeddyllian o ddidrange olwg a chariad Duw.* Megis ac a gwelir Duw ar y ddaiar ond megis mewn drych, felly yn gyfatebol y mwynheir efe. Ond pan dderfydd i gariad alaru, a cheisio, a phechol a gelynion wedi eu gorchfygu, a ninnau yn gweled Gogoniant Duw yn y Nefoedd, hyfrydwch cariad y pryd hynny fydd yn berffaith. Chwi ellwch chwennychu mwy ar y ddaiar nag a ellwch chwi obeithio amdano. Na edrychwch am deyrnas o'r byd hwn, nac am fynydd Zion yn y diffaithwch. Mae Crist yn teyrnasu ar y ddaiar megis Mose yn y Gwersyll, i'n tywys ni i wlad yr Addeuwid: Ein dedwddwch perffaith ni fydd, pan roddir y deyrnas i'r Tad, a Duw fydd oll y oll. Ammau neu feddwl dieithr, digalon am y Nefoedd, dwfr ydyw wedi ei dywallt ar y tân sanctaidd, i ddiffodi eich sanctaiddrwydd, a'ch llawenydd chwi. A fedrwyd chwi yndeithio un dydd cyfan at y cyfryw ddiwedd, a byth heb feddwl am y lle yr ydych yn myned atto? Pan fo'r ddaiar ar y goreu, nid Nefoedd fydd. Nid ydych chwi yn byw ddim pellach trwy ffydd, fel Cristianogion nag yr ydych yn byw naill ar am y Nefoedd yn ei cheisio hi, neu ar y Nefoedd mewn gobaith a llawenydd. 6. *Ymg*

(s) *Co'. 3. 1, 2, 3, 4. Mat. 6. 19, 20, 21, 23. 2 Cor. 4. 17, 18. ac 7. Luc 12. 20. Heb. 6. 20. 1 Cor. 15. 28. Ephes. 4. 6. ac 1. 21. Phil. 3. 18, 20. Psal. 73. 25, 26. Joan 18. 36.*

6. *Ymegniwch i wneuthur crefydd yn (t) hyfrydwch i chwi.* Edrychwch yn tynych ar Dduw, ar y Nefoedd, ar Grift, ar yr Yspryd, ar yr Addewidion, ar eich holl Drugareddau, ewch tros eich Profiadau. A meddyliwch pa achos o hyfrydwch uchel fydd fyth o'ch blaen chwi, ac mor anweddaidd ydyw, ac mor niweidiol i'ch proffesi chwi ydyw, bod un yr hwn fydd yn dywedyd, ei fod ef yn gobeithio am y Nefoedd, etto yn byw mor brûdd a'r rhai hynny nad oes ganddynt ddim gobaith uwch na'r ddaiar. Diau y dyn hwnnw a ddylai fod yn llawn o lawenydd, yr hwn a gaiff fyw yn llawenydd y Nefoedd tros fyth. Yn enwedig llawennychwch pan ydyw Cenhadau marwolaeth yn dywedyd i chwi, fod eich llawenydd didranc chwi yn agos. Os nad ydyw Duw, a'r Nefoedd, gyda ein holl drugareddau ni yn y ffordd yn ddigon o reswm am fywyd llawen, nis gall fod yr un. Ffieiddiwch bob adroddiad yr hwn a fynnei wneuthur crefydd i ymddangos yn fuchedd blin prûdd. A chym-erwch ofal na ofodoch chwi moni allan felly i eraill, canys ni wnewch chwi monynt hwy fyth, i fod mewn cariad â hynny, nad ydych chi yn ei wneuthur iddynt yn hyfryd ac yn hawddgar. Nid megis y Rhagrithwr, trwy gymmell a llunio at ei feddwl a'i hyfrydwch cnawdol, ond dwyn i fynu y galon i gyttundeb sanctaidd ag hyfrydwch crefydd.

7. *Gwiliwch*

(t) *Psal.* 1. 2, 3. ac 84. 2, 10. ac 63. 3, 5. ac 37. 4. ac 91. 14. ac 119. 47, 70. *Esay* 58. 14. *Psal.* 112. 1 *Rhuf.* 14. 17. ac 5. 1, 3, 5. 1 *Pet.* 1. 8. *Mat.* 5. 11, 12. *Psal.* 32. 11.

7. Gwiliwch megis am eich Ereidiau yn erbyn y byd hwn sydd yn gwenkheirbio ac yn (u) temptio, yn enwedig pan ydis yn ei osod ef allan megis yn froy melus a hyfryd na Duw, a sancteiddrwydd, a'r Nefoedd. Y byd hwn gyda ei hyfrydwch, ei olud, ai anrhydedd, yw'r peth y mae Satan yn rhoi yn y clorjan, yn erbyn Duw, a sancteiddrwydd, a'r Nefoedd. Ac ni chaiff neb well nag y mae efe yn ei ddewis, a'i gyfrif yn oreu. Mae'r abwyd yn llithio y rhan anifeiliaidd, pan ydyw Rheswm yn cyfgu. Ac os trwy gymmorth y synhwyrâu cnawdol y caiff y deyrngader, yr anifail a farchoga ac a reola'r dyn; a rheswm aiff yn gaeth-was ir awyddfryd gnawdol. Pan ydych yn clywed y Sargh, gwelwch ei golyn ef, a gwelwch farwolaeth yn canlyn y ffrwyth gwaharddedig. Pan ydych yn codi, edrychwch i wared, a gwelwch eich cwmp! Ei reswm ef yn gystal a'i ffydd sydd yn wan, yr hwn am y cyfryw ffoledd, megis rhwyf a gwagedd y byd, a feder anghofio Duw ai enail, a marwolaeth, a'r farn, Nefoedd ac uffern, ie ac yn ystyriol a orchymmyn iddynt sefyll heibio. Pa wybodaeth neu brofiad all wneuthur daioni ar y dyn hwnnw, yr hwn a anturia cymmaint am y cyfryw fyd, yr hwn y mae pawb ac a'i profodd ef yn ei alw yn wagedd yn y diwedd? Mor alarus gan hynny ydyw cyflwr dyn bydol? Oh ofnweh y byd pan fo yn gwenu, neu yn ymddangos yn felus ac

---

(u) Gal. 6. 14. I Joan 2. 15, 16. Jag. 1. 27. ac 4. 4, 5. I Joan 5. 4, 5. 1. bus. 12. 2. Gal. 1. 4. Tit. 2. 11. Mat. 19. 24. Luc 12. 16, 21. ac 16. 25. Jag. 1. 11. ac 5. 1, 2, 4, Luc 8. 14. Heb. 11. 26.

ac yn hawddgar. Na cherwch mono, os ydych yn caru eich Duw a'ch Eneidiau.

8. *Ffowch oddiwrth brofedigaethau a chroeshoeli-
wch y (x) cnawd, a chedwch reolaeth barhaus ar
eich chwantau a'ch synmyrau.* Llawer trwy syn-
dod dirybudd trachwant a syrthiasant yn gy-
wilyddus. Gwedi darfod i'r rhai hyn trwy
gynneffindra ddyfsgu bod yn chwannog ac yn
daer, yn gyffelyb i gi newynllyd, neu faedd
chwantus, nid dymuniad, neu bwrpafs diog a
farweiddia, neu ai rheola hwynt! mor ber-
yglus ydyw cyflwr y dyn hwnnw yr hwn sydd
ganddo y fath anisail a nyddus yn wastadol i'w
attal? Os efe a esceulusa ei wiliadwriaeth ond
am un awr, mae efe yn barod i'w fwrw ef yn
bendramwnwgl i uffern. Pwy all fod yn ddi-
ogel yn hir sefyll ar ddibyn mor ofnadwy?
Dagrau a thrifwch llawer o flynyddoedd, yn
fynych nis gallant adnewyddu y golled yr hon
y gall un awr neu weithred ddwyn. O hyn
mae siimpl ofnadwy Dasydd a llawer o rai
eraill yn ein Rhybuddio ni. Gwybyddwch beth
ydyw hwnnw yr ydych chi yn fwyaf tueddol
iddo, pa un a'i trachwant, a seguryd, neu or-
modedd mewn bwydydd, neu ddiodydd, neu
chwarau, ac yno gosodwch eich gwiliadwria-
eth cryfaf i'ch cadw yn ddilwgr. Ymrowch
beunydd i farweiddio y trachwant hwnnw, a
nedwch i naturiaeth anifeiliaidd, neu chwant
orchfygu Rheswm. Ecto na ymddiriedwch, i
bwrpaffen yn unig, ond ymnaich oddiwrth

D

bro-

(x) *Rhaf. 8. 1, 12. Gal. 5. 24. Rhaf. 13.
14. Gal. 5. 17. Jude 8, 23. 2 Pet. 2. 10.
Ephes. 2. 3. 1 Pet. 2. 11. Mat. 6. 13. ac 26.
41. Luc 8. 13.*

38 *Dattodiad y Qwestiwn Mawr,*

brofedigaeth. Na chyffwrdd, ie nac edrych ar yr hyn a fo yn temtio, cadw yn ddiagon pell oddiwrtho, os ydwyf yn chwennych bod yn ddiogel. Pa drueni sydd yn dysod oddiwrth ddechreuad bychan? Profedigaeth fydd yn tywys i bechu, a phechodau bychain at bechodau mwy, a'r rhai hynny at uffern! Ac nid ydyw pechod ac uffern i chwareu a hwynt! Agorwch eich pechod neu eich profedigaeth i ryw gfaill, fel y bo i gywilydd eich achub chwi rhag perygl.

9. *Cedwch i fynu Reolaeth parhaus cywraint ar eich (y) gwyriau a'ch tafodau.* I'r diben hwn cedwch gydwybod dyner yr hon a fydd yn pigo, yn gofidio pan fo'ch yn pechu yn un o'r rhain. Bydded i wyniau sanctaidd gael eu iawn drefnu, ac i wyniau hunan cnawdol gael eu hattal. Bydded i'ch tafodau wybod eu dyledswyddau i Dduw ac i ddyn, ac Ymegniwch i fod yn gywraint, ac ymrowch iw Cyflawni hwynt. Gwybyddwch holl bechodau y tafod, fel y bo i chwi i gochel hwynt, canys eich diniweidrwydd a'ch heddwth chwi sydd yn sefyll yn fawr ar ddoeth Reolaeth eich tafodau.

10. *Rheolwch eich (a) meddyliau a dimydrwydd parhaus Cywraint.* Neilltuwch eich hunain yn fynych i syfrio yn ddifrifol. Ymddiddennwch a'ch cydwybodau ac a'ch Duw, gyda'r hwn y mae

---

(y) *Jag.* 1. 19. ac 3. 13, 17. 1 *Pet.* 3. 4. *Mat.* 5. 5. *Eph.* 4. 2, 3. *Col.* 3. 12. (z) *Jag.* 1. 26. ac 3. 5, 6. *Psal.* 34. 13. *Dibar.* 18. 21. (a) *Deut.* 15. 9. 2 *Cor.* 10. 5. *Gen.* 6. 5. *Psal.* 10. 4. ac 94. 19. ac 119. 113. *Dibar.* 12. 5. ac 15. 26. *Psal.* 119. 59. *Dibar.* 30. 32. *Jer.* 4. 14. *Deut.* 32. 29.

mae eich gorchwyl mwyaf chwi! Gofodwch eich meddoliau ar waith a rheolwch hwynt, nedwch iddynt redeg ar wagedd ammerthynol. O nas gwyddech pa orchwyl beunyddol fydd gennych iddynt! Y rhan fwyaf o ddynion ydynt annuwiol, wedi eurtwyllo a'i hanrheithio, o herwydd eu bod hwy yn anystyriol, ac nis llefasant, neu ni arferant eu rhewm o'r neilldu ac yn sofr; neu hwy a'i harferant ef ond megis caethwas mewn cadwynau yngwasanaeth eu gwyniau, eu chwantau, a'i bûdd eu hunain. Ni bu efe eriod yn ddoeth, neu dda, neu ddedwydd yr hwn ni bu yn sofr ac yn ddiuedd yn ystyriol. Pa fodd i fod yn ddaionus, i wneuthur daioni, ac yn ddiweddas i fwynhau daioni a ddylai gymmeryd i fynu ein holl feddyliau ni. Cedwch hwynt yn gyntaf yn sanctaidd, vna yn gariadus, yn lân, ac yn ddiwair. A cheryddwch hwynt yn fuan panydynt yn edrych at Bechod.

II. *Bydded (b) amser yn dra gwerthfawr yn eich golwg chwi, ac yn ofalus ac yn ddwyfod prynwch ef. Pa frŷs y mae efe yn ei wneuthur? Ac mor fuan yr aiff heibio? Ac yna mor uchel y prifir ef, pan nad ellir fyth alw yn ôl un munud o hono? O pa Orchwyl pwysfawr fydd gennym ni i bob munud o'n hamfer, ped faen ni yn cael byw fil o flynyddoedd! Na chymmerwch fod y dŷn hwnnw yn ei iawn bwyll, neu yn adnabod ei Dduw, ei ddiwedd, ei waith, neu ei berygl, yr hwn*
D 2 fydd

(b) *Ephes. 5. 16. Joan 14. 1, 2. Acl 17. 21. 1 Cor. 7. 29. 2 Cor. 6. 2. Joan 9. 4. Luc 19. 42, 44. Psal. 39. 4. Mat. 25. 10, 12.*

40 *Dattodiad y Qwestiwn Mawr,*

sydd ganddo amser iw hebcor. Prynwch yr amser nid yn unig oddiwrth chwaraeon, a chellwair, a seguryd, rhodres, a gormodedd o gyf-gu, siarad gwag, a bydoldeb, ond hefyd oddiwrth rwystrau daioni llai, y rhai a'ch rhwystrau chwi oddiwrth ddaioni mwy. Treuliwch amser, megis dynion sydd yn barod i fyned i fyd arall ym mha le y bydd rhaid cyfrif am bob munud o hono, ac y bydd gyda nyni tros fyth megis ac a buom ni fyw ymma; nedwch i iechyd eich twyllo chwi i ddisgwyl byw yn hir, ac felly i ddiolawch ansynniol. Gwelwch eich glas-awr yn rhedeg, a chedwch gyfrif o'r amser yr ydych yn ei ddeulio. A threuliwch ef yn union megis ac y mynnech ei argolio ef gwedi ei ddarodol.

12. (c) *Cerwch bob maeth ar dlynion yn en amryw gyflwyn, a gwnewch cymmaint o ddioni id lynt ac a alloch Rhaid i ni garu Duw yn ei holl greaduriaid, ei ddelw naturiol ef ar bob dyn, a'i ddelw ysprydol ar ei Sainff. Rhaid i ni garu ein Cymylog megis ein hunain naturiol, hynny yw, Ein Cymydog naturiol megis ein hunain naturiol, a chariad o emylls da, an Cymydog ysprydol megis ein hunain ysprydol, a chariad o fodlonrwydd. Yngwrthwyneb i fodlonrwydd, ni a allwn gafau ein Cymydog pechadurus, megis y rhaid i ni gafau*

(c) I Tim. 1. 5, 6. Mat. 19. 19. Rhuf. 13. 10. Joan 1. 16. Ephes. 4. 2, 15, 16. Col. 2. 2. ac 1. 4. I Tim. 6. 11. Jag. 3. 17. Phil. 2. 1, 2. I Theff. 4. 9. Joan 13. 35. Mat. 5. 44, 55. I Cor. 13. Jag. 4. 11. Gal. 6. 10. Tit. 2. 14. Phil. 2. 20, 21. Rhuf. 13. 1, 3.

gafau ein hunain pechadurus (yn llawer mwy.) Ond yngwrthwyneb i ewyllys da ni ddylem ni gafau ein hunain, ein Cymydog, na'n gelyn. O nas gwyddlei dynion pa gymnaint o Grïstianog-rwydd sydd yn sefyll mewn cariad, ac yn gwneuthur daioni! A pha lygaid y maent hwy yn darllen yr Efengyl, y rhai nid ydynt yn gwel-ed hyn ymmhob dalen? Effeiddiwch yr holl hunan gariad hwnnw, balchder, gwŷn, y rhai ydynt elynion i gariad, a'r opinionau hynny, ac ymbleidiau, ymranniadau, a barnu, a rhoi drygair, y rhai a'i dinistriant hi. *Cymmerwch ef sydd yn dywedyd yn ddrwg am arall wrthyh beb achos cyfiawn a galwad, fod yn gennad i'r cythrael i ddymuno arnoch gafau eich brawd, neu i leihau eich cariad.* Canys eich perfwadio chwi fod dyn yn ddrwg, sydd yn amlwg yn eich perfwadio chwi cyn belled a hynny iw gafau ef. Ceryddwch enllibiwyd y rhai ydynt yn dywedyd yn ddrwg am eraill. Na wnewch niwed i neb, na ddywedwch yn ddrwg am un dyn, oddieithr i hynny fod nid yn unig yn gyfiawn, ond yn anghenrheidiol i rwy ddaioni mwy. Cariad hawddgar ydyw. Y rhai ydynt yn caru a gerir. Bôd yn casau ac yn niweidiol sydd yn gwneuthur dynion yn atcas. *Car dy gymydog megis ti dy hun; ac fel y mynnech wneuthur o ddynion i chwi, gwnewch chwithau iddynt hwy yr un ffurf, Luc 6. 31. Mat. 7. 22.* Ydynt y Rheolau auredd o'n dyledswydd tuag at ddynion, y rhai sydd raid eu bod yn scrif-enedig yn ddyfn ar eich Calonau. Lle y bo hyn yn ddifffgiol, nid oes dim mor gau, mor greulon, yr hyn nad ellwch chwi gael eich dehu i feddwl neu ddywedyd, neu wneuthur yn erbyn eich brodyr. Byddwch mor

42 Ddlodiad y Qwestiwn Mawr,

chwannog i wneuthur daioni i bawb, ac ydyw, gweision Satan i wneuthur niweid, a'r hyn nis gellwch chwi wneuthur eich hunain, ceiswch annog eraill i wneuthur, rhoi dwch lyfrau da, a denwch hwynt at y moddion, y rhai sydd debyccaf i wneuthur daioni iddynt.

13. Ceiswch ddeall ammodau union cymmundeb Eglwysig, yn enwedig undeb yr Eglwys gyffredinol, a'r Cymmundeb cyffredinol, yr hwn sydd raid i chwi ddal â'r holl rannau, a'r rhagoriaeth rhwng yr Eglwys megis gweledig ac arweledig. O nerwydd ddiffyg y rhai hyn, mor alarus ydyw'r naillduaeth ac ymbleidio sydd yn ein plith ni? Darllennwch yn fynych, 1 Cor. 12. ac Eph. 4. 1. hyd y 17. Joan 17. 21, 22, 23. Act 4. 32. ac 2. 42. 1 Cor. 1. 10, 11, 13. ac 3. 3. Rhuf. 16. 17. Phil. 2. 1, 2, 3, 4. 1 Thef. 5. 12, 13. Act 20. 30. 1 Cor. 11. 19. Tit. 3. 10. Jag. 3. Col. 1. 4. Heb. 10. 25. Act 8. 12, 13, 37. 1 Cor. 1. 2, 13. ac 3. 3, 4. 21. 18, 21. A studiwrch y rhai hyn yn dda. Rhaid ydyw bod gennych undeb a chymmundeb mewn ffydd a chariad â'r holl Gristianogion yn y byd. Ac na wrthodwch gymmundeb lleawl, pan so gennych alwad cyflawn, cyn belled ac y maent heb eich cymmhell i bechu. Bydded eich cyfarfod arferol chwi gyda yr Eglwys buraf, os y chwi all yn gyfraithlon (ac fyth edrychwch ar y daloni cyhoeddus:) ond weithiau ar achosion byddwch gyfrannogion gyda Eglwysydd diffygiol, beius, os ydynt yn wir Gristianogion, ac heb eich gyrru chwi i bechu, fel y bo i chwi felly ddangos eich bod chwi yn eu perchenmogi hwynt megis Cristianogion, er eich bod chwi yn gwrthod eu llygredig;

redigaethau hwynt. Na feddyliwch fod eich presennoldeb chwi yn gwneuthur holl feiau y weinidogaeth, Addoliad, neu bobl i fod yn eiddo chwi (causys yna ni unwn ni ag yr un Eglwys yn y byd) gwybyddwch megis ac y mae'r Eglwys ddirgel yn cydsfeyll o rai sydd yn gwneuthur cyfammmod o'r galon, felly y mae'r Eglwys weledig yn cydsfeyll o rai sydd yn gwneuthur cyfammmod ar air y rhai ydynt yn gwneuthur proffes gredadwy o gytundeb: Ac mae natur a'r scriythur yn ein dyscu ni i gymmeryd gair pob dyn megis yn gredadwy, hyd oni bydd anffyddlondeb yn fforsettio ei gredit ef; y fforsfed hon sydd raid ei phrifio, cyn y gellir cymmeryd yr un proffes sobr yn hawl anddigonol. Na (d) rwgnechwech yn erbyn cymmundeb yr un Cristion sydd yn proffessu yn yr Eglwys weledig. Er y bydd rhaid i ni wneuthur ein rhan i fwrw allan y diedifeiriol cyndyn trwy reolaeth Eglwys, (yr hyn onis gallwn ni wneuthur, y bai nid ydyw yn eiddo ni) nid ydyw presennoldeb Rhagrithwyr yn niweidiol, ond yn fynych yn drugaredd i'r rhai pŵr, os amgen mor fychan a fyddai'r Eglwys yn ymddangos yn y byd. Rhagorfreintiau oddiallan sydd yn perthyn i'r rhai sydd yn gwneuthur cyfammmod oddillan, a thrugareddau oddifewn i'r rhai pŵr, gwahanedigaeth (e) ymranniad sydd yn archolli, ac yn tueddu at farwolaeth. Cafewch hynny megis ac yr ydych yn caru iechyd yr Eglwys neu eich eiddo eich hunain: Y doethineb sydd oddi uchod yn gyntaf pŵr ydyw, wedi hynny heddychol. Fyth na wahanwch

---

(d) *Mat.* 13. 29, 41. (e) *Joan* 16. 2. *I Cor.* 1. 10. *Rhuf.* 16. 17. *Jag.* 3. 14, 15, 16, 17.

44 *Datodiad y Lwestiwn Mawr,*

wahenwch yr llyn a gyssylltodd Duw. Doethineb ddaiarol, gnawdol, cythreulig fydd yn pericenfigen chwerw, a chynnen ac ymryson, a therfysc a phob gweithred ddrwg. Gwyn eu bŷd y tangneddytwyr.

14. *Gochelwch (f) falchder, a hunan gariad mewn crefydd. Os unwaith y chwi a brisiwch yn ormod eich dealltwriaeth eich hunain, eich opinionau anaedlled, ach camgymeriadau mawrion a fyddant yn hyfryd gennych, megis rhyw oleuni uwchlaw naturiaeth: Ac yn lle tosturio wrth y gwan, chwi a fyddwch yn afreolus, ac yn dirmygu eich Tywysogion; a barnu yn ddibris bawb a fo yn anghyttuno, yn wrthwyneb i chwi, ac yn Erlidwyr o honynt os bydd gallu gennych; ac a feddylwch bawb yn anoddefol nad ydynt yn eich cymmeryd chwi megis cyngor Duw, ach geiriau chwi megis cyfraith. Nag anghosiwch ddarfod i'r Eglwys ddioldef yn oestadol gan Brosffeswyr afreolus, chwannog i farnu ar un llaw, (ac oh pa rwygiadau, ymrysonau, a thramgwyddiadau a ddarfu iddynt hwy eu peri!) yn gyystal a chan yr halogedig a'r Erlidwyr ar y llall. Gochelwch y ddau, a phan ydyw ymrysonau ar droed, byddwch yn llonydd ac yn ddlistaw, ac nid yn rhy bryffur a chedwch i fynu zêl tros gariad a heddwch.*

15. *Iyddwch ffyddlawn a chydwybodus yn eich boll (g) Berthynasei. Anrhydeddwch, ac ufyddhewch i'ch Rhieni ac eraill a fo uwch na chwi.*

Na

( ) 1 Tim. 3. 6. Col. 2. 18. 1 Cor. 8. 1.
1 Cor. 4. 6. 1 Tim. 6. 4. 1 Pet. 5. 5. Jag.
3. 1, 17. (g) Eph. 5. ac 6. Col. 3. ac 4. Rhuf.
13. 1, 7. 1 Pet. 2. 13, 15.

Na ddiystyrwch, ac na wrthwynebwch Reolaeth, os ydych yn dioddef yn anghyfiawn trwyddynt hwy, ymddarostyngwch am y pechodau hynny, y rhai ydynt yn peri i Dduw droi eich amddyffynwyr i fod yn Orthrymwyr, ac yn lle grwnach a gwrthryfela yn eu herbyn hwynt, diwygiwch eich hunain ac yna gorchymynnwch eich hunain i Dduw. Deiliaid a gweision, a phlant sydd raid iddynt usyddhau i'r rhai hynny sydd uwch eu llaw hwynt, megis swyddwyr Duw.

16. *cedwch i fynu reolaeth Duw yn eich (h) Teuluoedd.* Teuluoedd sanctaidd achubwyr rhan crefydd yn y byd ydynt. Darllenwch yr scrithur a llefrau da iddynt hwy. Ymddidd-enwch â hwynt yn ddiifrifol ynghelch cefnwr eu heneidiau, a bywyd tragwyddol, gweddiwch yn daer gyda hwynt, Gwiliwch arnynt yn ddiwyd; byddwch ddigllon yn erbyn pechod, ac yn llariaidd yn eich achos eich hunain; byddwch yn fiamplau o ddoethineb, ac amymnedd; A chymrwch ofal ar fod dydd yr Arglwydd yn cael ei draulio mewn paratoad sanctaidd erbyn Tragwyddoldeb.

17. *Trinwch eich (i) galwedigaethau mewn sancteiddrwydd a phoen.* Na fyddwch yn byw mewn seguryd, na fyddwch yn segurilydd yn eich gwaith. Pa un bynnag a'i rhwym a'i rhydd ydych. Yn chwys eich aelau y bydd rhaid i chwi fwyta bara, a gweishio chwe diwrnod, fel y bo gennych iw roi i'r hwn sydd mewn

---

(h) Gorchymyn 4. *Josb.* 24. 15. *Deut.* 6. 6, 7, 8. *Dan.* 6. (i) *Heb.* 13. 5. Gorchymyn 4. 2 *Thess.* 3. 10, 12. 1 *Thess.* 4. 7. 1 *Tim.* 5. 13. *Dibar.* 31. 1 *Cor.* 7. 29.

46 Dattodiad y *Qwestiwn Mawr*,

mewn eifieu. Rhaid i'r corph (syld yn gallu) gael llafur cynnwys yn y stal a'r enaid, ac os amgen y corph a'r enaid ni fyddant iachus. Ond boded i'r cwbl fod ond megis llafur trafaeliwr, ac edrychwch at Dduw a'r Nefoedd yn y cwbl.

18. *Nac yspeiliwch monoch eich hunain o'r lleihad sydd i'w giel oddiwrth (k) fugeil cymmaws ffyddlawn, i'r hwn y geirwch agor eich cyffwr yn ddirgel, neu o'r lleiaf o (l) gysaill sanctiaidd ffyddlon: Ac na ddigimwch wrth eu (m) ceryddon rhai hwynt. Gwae i'r hwn sydd unig! Mor ddall a thueddol ydym ni yn ein achos ein hunain, ac mor anhawdd ydyw adnabod ein hunain heb cynnhorthwywyr Cymmaws ffyddlon! Yr ydych yn fforffettio y drugaredd fawr hon pan ydych yn caru gwenhieithiwr, ac yn ddigillon yn amdeffyn eich pechod.*

19. (v) *Paritwch erkyr clefyd, dioddefiadau, a mawro'asth. Na phrifiwch yn ormod lwyddiant, na ffafwr dyn. Os bydd dynion yn priso yn ffugiol, ac yn greulon tuag attoch chi, sef y rhai hynny oddiar llaw y rhai yr oeddech yn haeddu gwell, na rwyddwch wrth hynny, ond gweddiwch tros eich gelynnion, erlidwyr, a flandwyr, a'r i Dduw droi eu calonau hwynt, a maddeu iddynt. Pa drugaredd ydyw ein bod ni yn cael ein gyrru oddiwrth y byd at Dduw pan ydyw cariad*

y

(k) *Mat. 2. 7.* (l) *Pregethwr 4. 10, 11.* (m) *Dihav. 12. 1. ac 15. 5, 10, 31. Heb. 3. 13.* (n) *Luc 12. 40. 2 Pet. 1. 10. Phil. 1. 21, 23. Jer. 9. 4. 5. Matth. 7. 4, 5. 2 Cor. 5. 1, 2, 4, 8.*

y byd yn ber-gl mwyaf ar Enaid. Byddwch barod i farw, ac yr ydych yn barod i bob rhyw beth. Gofynwch i'ch calonnau yn ddiffrifol, beth yw'r peth y bydd arnan ei ddiffyg yn awr marwolaeth? Ac ar frys ceiswch hynny yn barod, ac nid bod o honoch iw geisio yn amser eich Cyfngöer.

c. 20. Ceiswch Ddeall llwybreiddrwydd heddwch ydwybod, ac na fernwch o gyffwr eich eneidiau ar Rhesymau twyllodrus. Megis ac y mae gob-eithion rhyfygus yn cadw dynion rhag troi, ac yn eu gwneuthur hwynt yn hŷt i bechu: Felly y mae ofnau diachos yn rhwystro ein cariad ni a moliant Duw, trwy dywyllu ei hawddgarwch ef: Ac maent yn dinistrio ein diolchgarwch, a'n hyfrydwch yn Nuw, ac yn ein gwneuthur ni yn faich i ni ein hunain, ac yn dramgwydd mawr i eraill. Y Rhesymau cyffredinol och holl gyffur chwi, ydynt i. Grasuol (o) natur Duw. 2. (p) Dignolrwydd Crist. Ac 3. Gwirionedd a (q) chyffredinrwydd yr addewid, yr hwn fydd yn rhoddi Crist a bywyd i bawb, os hwy ai derbyniant ef: Ond y derbyniad hwn fydd yn profi eich hawl neilltuol heb yr hwn nid yw y rhai hyn ond trwmhau eich pechod chwi. Cyttundeb â chyfammod Duw ydyw'r gwir ammod a phrawf o'ch hawl i Dduw megis eich Tâd, Jachawdwr, a Sansteiddiwr, ac felly i fendithion iachusol y Cyfammod: Yr hwn gyttundeb os byw yn hwy a wnewch rhaid iddo ddwyn

---

(o) *Exod.* 34. 6. (p) *Heb.* 7. 25. (q) *Joan* 4. 42. *Joan* 3. 16. 1 *Tim.* 4. 10. ac 2. 4. *Matth.* 28. 19, 20. *Matth.* 22. 17. *Esa.* 55. 1 2, 3, 6, 7.

48 *Dattodiad y Lwestiwn Mawr,*

ddwyn allan y dyledswyddau y rhai yr ydych yn cytuno iddynt. Yr hwn sydd yn cytuno o'r galon a'r fod Duw yn Dduw iddo ef, yn Achubwr ac yn sancteiddiwr iddo ef, sydd mewn cyflwr o fywyd. Ond mae'r cyttundeb hwn yn cynnwys (r) garthodiad o'r byd. Hlawer o wybodaeth, a chosfodwriaeth, ac ymadrodd, a serchiadau bywiol, ydynt i gyd oll yn ddymunol iawn. Ond ni wafanaetha i chwi farnu eich cyflwr wrth yr un o'r rhai hyn, ganys nid ydynt oll yn ficer. Ond, 1. Os Duw, a sancteiddrwydd, a'r Nefoedd sydd yn cael y cyfrif uchaf eich barn weithredol chwi, megis yn cael eu cyfrif yn oreu i chwi. 2. Ai cyfrif yn well yn newis a bwriad eich ewylllys, a hunny o flaen holl hyfrydwch y byd. 3. Ac os byddwch chwi yn eu ceisio hwynt yn gyntaf ac yn bennaf; hwn sydd yn brawf didwyil o'ch sancteiddiad chwi.

Griffion, ar hir, a difrifol astudrwydd, a profiad yr wyf yn gorchymmyn yr hyfforddiadau hyn i ti, megis ffordd Duw yr hon a ddiwedda mewn dedwyddwch, yr Arglwydd a wnelo i ti ymroi ac a'th nertho di i ufyddhau i'th lynt. Hyn ydyw gwir dduwioldeb, a hyn ydyw bod yn grefyddol mewn gwirionedd. A hyn oil nid yw ddim amgen na bod yn ddifrifol yn gyfryw, megis ac y mae pawb yn ein plith mewn geiriau cyffredinol yn profleffu eu bod. Hon yw'r Grefydd a wna ratoriaeth rhwngoch a Rhagrithwyr, yr hon, a'ch sefydla chwi, yn aurhydedd i'ch profleffs,

---

(r) *Luc 14. 26, 33. I Joan 2. 15. Matth. 19. 19, 20, 21, 33. Col. 3. 1, 2. Rhuf. 8. 1, 13.*

ffefs, ac yn fendith i'r rhai hynny fydd yn
preswyllo o'ch amgylch. Dedwydd yw'r wlad,
yr Eglwys, y teulu fydd yn cydsfeyll o'r cyf-
ryw rai a'r rhai hyn: Nid yw y rhai hyn
nac yn erlid. Nac yn gwahanu'r Eglwys,
neu yn gwneuthur eu crefydd yn wafanaeth-
gar iw cyfrwystra, iw dibennion uchel hwynr,
neu iw chwantau cnawdol, neu yn ei gwneu-
thur yn segin terfysc neu wrthryfel, neu o
zêl ceafgennus niweidiol, neu yn rhwyd i'r
gwirion, neu yn Bistol i faethu at yr union o
galon. Y rhai hyn ni buont yn gwilydd iw
proffes, ni caledasant ddynion annuwiol, a dig-
red, ac ni pharasant i elynion yr Arglwydd
gablu: os gwna neb Grefydd o'i drachwantau,
o greulondeb pabaidd, neu o rith duwioldeb,
neu o'i opinionau neilltuol, neu o farn ryfygus,
a diystyrwch o eraill, ac o derfysc, a gwa-
haniadau, ac ymbleidiau, a neilltuadau direfwm,
ac o sefyll mewn pellder mwy nodadwy oddi-
wrth proffeswyr cyffredinol Cristianogrwydd,
nag a synnei Duw iddynt hwy. Neu etto o
dynnu i synu wrŷch, neu gae trefn-eglwys a
gosod gwinllan Crist yn un a'r anialwch. Tym-
mheftl fydd yn dyfod, pan fydd i'r grefydd hon
a adeiladwyd ar y tywod syrthio, a'i chwymp
fydd mawr. Er bod crefydd yr hon fydd yn
cydsfeyll mewn ffydd a chariad i Dduw a dyn,
yn marweiddio y cnawd, ac yn croeshoelio'r
byd, mewn hunan ymwadiad, gostyngeidde-
rwydd, ac ymmynedd, mewn ufydd-dod pur,
a ffyddlondeb ymmhob perthynas, mewn hunan-
reolaeth wiliadwrus, yn gwneuthur daioni, ac
mewn bywyd Duwiol a Nefol, yn cael ei chafau
gan y byd annuwiol, etto y grefydd hon ni bydd
bych yn ddianrhydedd i'ch Harglwydd, ac
ni thwylla hi mo'ch eneidiau Chwitheu.

Catechism

Byrr o waith

Mr. RICHARD BAXTER,

*Wedi ei gasglu allan o'i lyfr ef i
Deuluoedd Tlodion.*

Cwestiwn 1. **P**A betb yw y Grefydd Gristianogawl?

Atteb. Y Grefydd Gristianogawl yw y Cyfammod y wnaer mewn Bedydd, ac a gedwir a'r ol hynny; ym mha gyfammod y Mae Duw'r Tâd, y Mâb, a'r Ysryd Glân, yn rhoddi ei Hunan i fol yn Dduw ac yn Dâd heddychlon i ni, ac i fod yn Jachawdwr ac yn Sancteiddiwr i ni; ac yr ydym ninneu o'n rhan ni yn rhoddi ein hunain i fynu trwy ffydd iddo yntef; gan ymwadu a'r Cnawd, y bŷd, a'r Cythrael. Ac y mae'r Cyfammod hwn iw adnewyddu yn fynyich, ond yn enwedigol yn y Sacrament o Swpper yr Arglwydd.

Cwestiwn 2. *Ym mhâ le y mae ein rhan ni o'r cyfammod a'n Dyled-swydd wedi ei Egluro yn helaethach?*

Atteb. Yn y Gredo megis fwm y Pethau fydd iw credu. 2. Yng-weddi'r Arglwydd megis

Y Catechism.

51

megis swm y pethau sydd iw Dymuno. 3. Ac yn y Dêg Gorchymyn (fel y rhoddwyd hwy gan Grist, ynghyd ag efangylaidd eglurhaad o honynt) megis swm y pethau sydd i ni iw gwneuthur a'u harfer. Ac Dymma hwynt-hwy yn canlyn.

Y Credo.

CRedaf yn Nuw Dâl oll gyfoethawg, Creawdwr nef a daiar: Ac yn Iesu Grist ei un mab ef, ein Harglwydd ni. Yr hwn a gaed trwy yr yspryd Glân, a aned o Fair forwyn: A ddioddefodd dan Pontius Pilatus; a groeshoeliwyd, a fu farw, ac a gladdwydd, a ddescynnodd i uffern, y trwyddi dydd y cyfododd o feirw; a escynnodd i'r Nefoedd, ac y mae yn eistedd ar ddeheulaw Duw Dâl oll gyfoethawg, oddi-yno y daw i farnu byw a meirw. Creihf yn yr yspryd Glân, yr Eglwys lân Catholic, cymmun y Sainŷ, maddeuant pechodau, cyfoiliad y cnawd, a'r bywyd tragwyddol. *Amen.*

Gweddi 'r Arglwydd, Mat. 6.

FIN Tad yr hwn wyt yn y Nefoedd, sancteiddier dy enw. Deled dy deyrnas: gwneler dy ewyllys, megis yn y nef, felly ar y ddaiar hefyd: Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol; a maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn ninnau i'n dyledwyr: Ac nac ar-

wain ni i brofedigaeth, eithr gwared ni rhag drwg: Canys eiddot ti yw 'r deyrnas, a'r nerth, a'r gogouiant yn oes oesoedd. *Amen.*

Y Deg Gorchymmyrn, Exod. 20.

DU W a lefarodd yr holl eiriau hyn gan ddywedyd, myfi yw yr Arglwydd dy Dduw; yr hwn ath ddug di allan o wlad yr Aipht, o dy y caethiwd.

I. Na fydded i't ddiwiau eraill ger fy mron i.

II. Na wna it ddelfw gersfiedig, na llân dim ar y fydd yn y Nefoedd uchod, nac ar y fydd yn y ddaiar ifod; nac ar y fydd yn y dwfr tan y ddaiar: Nac ymgrymma iddynt, ac na wasanaetha hwynt: Oblegid myfi yr Arglwydd dy Dduw wyf Dduw eiddigus, yn ymweled ag anwiredd y tadau ar y plant, hyd y drydedd ar bedwaredd genhedlaeth o'r rhai amcasant: Ac yn gwneuthur trogaredd i filoedd, o'r rhai am carant, ac a gadwant syngorchymynion.

III. Na chymmer enw yr Arglwydd dy Dduw yn ofer: Canys nid dieuog gan yr Arglwydd, yr hwn a gymmero ei enw ef yn ofer.

IV. Gofia y dydd Sabboth i'w sancteiddio ef. Chwe diwrnod y gweithi, ac y ganci dy holl waith, ond y feithfed dydd yw Sabboth yr Arglwydd dy Dduw: Na wna ynddo ddim gwaith, tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th wasanaethwr na'th wasanaeth-ferch, nath anifail, nath adieithr ddyn a fyddo o fewn dy bwrth: o herwydd mewn chwe diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd y Nefoedd, a'r ddaiar, y môr, a'r hyn oll fydd ynddynt, ac a orphwyllodd y feithfed

fed dydd: Am hynny y bendithiodd yr Arg-
lwydd y dydd Sabboth, ac ai sancteiddiodd
ef.

V. Anrhydedda dy dâd a'th fam; fel yr
estynner dy ddyddiau ar y ddaiar, yr hon y
mae yr Arglwydd dy Dduw yn ei rhoddi i
ti.

VI. Na ladd.

VII. Na wna odineb.

VIII. Na ledratta.

IX. Na ddwg gam dystiolaeth yn erbyn dy
gymmydog.

X. Na chwennych dŷ dy gymmydog; na
chwennych wraig dy gymmydog, na'i wasanaeth-
wr, na'i wasanaeth-ferch, na'i ŷch, na'i
afsyn, na dim ar fydd eiddo dy gymmy-
dog.

Cwestiwn 3. *Ym mhâ Lê yr agorir yn gyf-
lawr ac y cwbl gynnhwysir y Grefydd Gristian-
ogol?*

Atub: Yn yr yscrethur lân; ond yn en-
wedic yn y Testament Newydd: Lle gan
Grist, a'i Apostolion, a'i Efangylwyr, a yf-
prydoliaethwyd trwy ei yspriyd ef, y traddo-
dir yn ddigonol yr Histori ynghylch Crist a'i
Apostolion, lle y perffeithir yr Addewidion,
a'r Athrawiaethau y sydd iw credu, ac yr ag-
orir yn dra-eglur y cyfammod o Ràs, ac yr
ordeinir Swyddogion eglwysig, ynghyd ag Add-
oliad, a Disgyblaeth yr Eglwys: Ac yng-wyb-
odaeth y rhain, fe ddichon y Cristianogion
cryfa gynyddu tra fônt byw ar y Ddaiar.

Proffes y Grefydd Gristianogawl wedi ei Hegluro.

I. **Y**R wyfi'n credu fod ũn Duw; yr hwn fydd yn yspryd annherfynol yn ei Fywyd, ei Ddeall, a'i Ewyllys; yn gwbl-berffaith Alluoc, Doeth, a Da, y Tad, y Gair, a'r Yspryd; Creawdwr, Llywodraethwr, a Diben pob dim ôll; ein Perchenogwr llwyr gwbl, a'n Rheolwr trachyfiawn, a Rhoddwr grasusaf y pethau da hynny i ni, ac ydym ni yn eu meddiannu, a'n Da hawddgaraf.

II. Yr wyfi'n credu gwmpo o Ddŷn, yr hwn a greuwyd yn yspryd wedi gysylltu â chorff, ar lŷn Duw, mewn Bwyd, *Deall* ac *Ewyllys*, ynghyd a bywiowgrwydd sanctaidd, Doethineb, a chariad, i adnabod, a charu, a gwasanaethu ei Greawdwr yn y Byd hwn, ac yn y Byd y beri byth; yr wyfi'n credu Meddafi, i Ddŷn trwy bechu o'i wir-fodd, gwmpo oddiwrth ei Dduw, ac oddiwrth ei sanct-eiddrwydd a'i Ddiniweidrwydd, a'i fôd ef yn gorwedd tan ddigofaint Duw, tan felltith, a damnedigaeth y Gyfraith, a chathiwed y Cnawd, y Bŷd, a'r Cythrael. Ac yr wyfi'n credu ymhellach, Garu o Dduw y Bŷd yn gymmainr, ac y rhoddodd efe ei unig anedig Fâb i fôd yn Achubwr iddynt: yr hwn, ac efe yn Dduw, ac yn un â'r Tâd, y gymnerodd ein natur ni arno, ac a ddaeth i fôd yn Ddŷn; a gaëd trwy yr Yspryd Glân, a anwyd o *Fair* forwyn, ac a enwyd *Iesu*: Yr hwn ydoedd yn gwbl-sanctaidd, yn ddi bechod, ac y gyslawodd pob cyfiawnder,

der, a orchfygodd y Cythrael a'r Bŷd, ac a'i rhoddodd ei hun yn Aberth tros ein pechodau ni, trwy ddioddef marwolaeth felltigatedic ar y Groes, i'n Prynu ni, ac i'n cymmodi ni â Duw; a gladdwyd, ac a aeth ymmlhith y Meirw, ac a gyfododd drachefn y trydydd dydd, wedi gorchfygu Marwolaeth. Ac efe a gwbl sefydlodd y Cyfammod o Râs, fel ac a dichon pawb, ac a wir edifarhaant ac a gredant gael Cariad y Tâd, Grâs y Mâb, a Chymmundeib yr Yspryd Glân; ac os gwir garant hwy Dduw, ac os ufyddhant iddo yn ddiragrith, hwy a gânt eu gogoneddu ganddo yn dragwyddol yn y Nefoedd: Ac fe gaiff yr Anghredadwy, y Di-edifeiriol, a'r Annawiol fyned i goipeitiaeth dragwyddol.

A chwedi rhoddi gorchymyn i'w Apostolion i bregethu 'r Eſengyl i'r holl genhedloedd, ac addaw darfon yr Yspryd Glân, efe a eſgynnodd i'r nefoedd; lle y mae efe yn Ben gogoneddus uwch-law pob peth i'r Eglwys, ac yn Eiriolwr sy'n cael ei wranlo gan y Tâd; yr hwn a dderbyn yno Eneidiau (y rhai a gyfiawnheuir) yn ôl eu ymadawiao â'u Cyrph: Ac a'r Ddiwedd y Bŷd hwn, efe a ddaw drachefn, ac a gyfyd yr holl rai Meirw, ac a farna bawb yn ôl eu gweithredoedd, ac a gyflawna ei farn yn drachyfiawn.

III. Yr wyfi 'n credu fod Duw 'r Yspryd Glân wedi ei roddi gan y Tâd a'r Mâb, i'r Prophwydi, a'r Apostolion, a'r Eſangylwyr, i fod yn Arweinydd ac yn Gyfarwyddwr didwyll iddynt, wrth bregethu, a ſcrifennu Athrawiaeth iechydwriaeth; ac i fod yn Dyst o ſiccr wirionedd yr Athrawiaeth honno, trwy ei amryw dduwiol

56 *Proffes y Grefydd Gristianogawl.*

dduwiol weithrediadau; ac i fywocau, goleuo, a sancteiddio yr holl rai sy'n cywir gredu, fel y gallont orchfygu y Cnawd, y Bÿd, a'r Cythrael. A phawb ar a sancteiddier fel hyn, ydynt vn Eglwys lân Gatholic i Grist, a rhaid iddynt fyw mewn cymmundeb sanctaidd, ac hwy a gant faddeuant o'u pechodau, a Bywyd tragwyddol.

Gan gredu fel hyn yn Nuw y Tàd, y Màb, a'r Yspryd Glân, yr wyfi yn rhoddi fy hunan i fynu iddo yr awr-hon, yn hollawl, ac o lwyr-frÿd calon, sef, i'm Creawdwr, a'm Duw, a'm Tàd heddychlon, fy lachawdwr a'm Sancteiddiwr: A chan edifarhau am fy mhechodau, yr wyfi 'n ymwrthod â'r Cythrael, a'r Bÿd, a phechadurus chwantau y Cnawd: A chan ymwadu â mi fy hun, a chymmeryd i fynu fy nghroes, yr wyfi yn cydsynnio, ac yn cyttuno i ddilyn Crist Tywysog fy iechydwriaeth, mewn gobaith i feddiannu y Gràs a'r Gogoniant y mae fo 'n ei addaw.

Catechism

Catechism

*Byrr i'r rhai hynny a Ddys-
casant y Cyntaf.*

Cwest. 1. **B**eth ydych chi yn y gredu yngblych
D U W ?

Atteb. Y mae un unig Dduw, yn Yspryd, aneirif ei fywyd, annherfynnol yn ei ddeall, a'i ewyllys, tra perffaith alluog, doeth a da; y Tâd, y Gair a'r Yspryd: Creawdwr, Rheolwr a diwedd pob peth; ein perchennog hollawl, ein Rheolwr tra Chyfiawn, a'n Tâd tra grasusol a thra hawddgar.

Cwest. 2. Beth yr ydych yn ei gredu am y Crealigaeth, a natur dyn, a'r Ddeddf yr hon a roddwyd iddo ef?

Atteb. Duw a greodd yr holl fyd: Ac a wnaeth ddyn ar ei ddelw ei hun, *Gen. 1. 26.* Yn yspryd cysylltedig â choroph, mewn bywyd, Deall, ac Ewyllys, gydâ bywiogrwydd sanctaidd, doethineb, a chariad, i adnabod a charu, a gwafanaethu ei Greawdwr yma ac yn dragwydd: Ac a orchymynnodd iddo fwytta o bob pren o'r ardd, ond gwarafunodd iddo fwytta o bren gwybodaeth, tan boen marwolaeth, *Gen. 2. 16, 17.*

Cwest.

Cwest. 3. Beth yr ydych chiwi yn ei gredu am Gwmp dyn i bechod a thrueni?

Atteb. Dyn gwedi ei demtio gan Satan, trwy bechu o'i wirfodd, a syrthiodd oddiwrth ei sancteiddrwydd, ei ddiniweidrwydd, a'i ddedwyddwch tan gyfiawnder a digofaint Duw, tan felldith a damnuedigaeth y gyfraith, a chaethiwed y cnawd, y byd, a'r cythrael; oddiwrth yr hwn y mae natur bechadurus, euog, a thruenus yn ymwascaru tros holl ddynol ryw: Ac ni ddichon yr un creadur ein gwaredu ni.

Cwest. 4. Beth yr ydych chiwi yn ei gredu yng-bylch prunedigaeth dyn trwy Jesu Crist.

Atteb. Felly y carodd Duw y byd, fel y rhoddodd efe ei unig anedig fab, *Joan 3. 16.* i fod yn Jachawdwr iddynt. Yr hwn ac efe yn Dduw, ac yn un a'r Tâd, a gymmerodd ein natur ni ac aeth yn ddyn, a gaed trwy yr yspryd Glan, a aned o fair forwyn, ac a alwyd *Jesu Crist*. Yr hwn oedd yn berffaith sanctaidd, heb bechod, efe a gyflawnodd bob cyfiawnder; ac a orchfygodd y cythrael, â'r byd, ac a roddodd ei hun yn Aberth tros ein pechodau ni, trwy ddiodlef marwolaeth felltgedig ar y Groes i'n prynu ni, ac i'n cymmodi ni â Duw; ac a gladdwyd, ac a aeth ymmlich y Meirw: Y trydydd dydd efe a adgyfododd, gan orchfygu marwolaeth, a felio y cysammod newydd â'i wael, efe a orchymynnodd iw Apostolion, a Gwenidogion eraill, i bregethu'r Efengyl i'r holl fyd; ac addawodd yr yspryd Glan; ac yna efe a dderchafodd i'r Nefoedd, ymmhale y mae efe yn Dduw ac yn ddyn, yn Ben gogoneddus uwch-law pob peth iw Eglwys, a'n cyfryngwr nerthol ni gyda Duw yr Tâd.

Cwest.

Cwest. 5. *Beth ydym 'r Testament Newydd, neu Gyfammod, neu Gyfraith Grâs?*

Atteb. Duw trwy Jesu Crist fydd yn rhoddi i holl ddynol ryw, ef ei hun i fod yn Dduw ac yn Dad wedi cymmodi â hwynt, ei fâb i fod yn Jachawdwr iddynt, a'i yspryd sanctaidd i fod yn sancteiddiwr iddynt, os hwy a gredant ac a dderbyniant y dawns, ac a roddant i synu eu hunain iddo ef yn ôl hwynt; gan edifarhau am eu pechodau, a chydysnio i ymwrthod a'r cythrael, y byd a'r cnawd, ac yn ddi-ragrith (er nad yn berffaith) i ufuddhau i Grist, a'i yspryd ef hyd y diwedd, yn ôl cyfraith natur, a'i Athrawiaethau Efyngylladd ef, fel y bo iddynt hwy gael eu gogoneddu yn y Nefoedd yn dragwyddol.

Cwest. 6. *Beth ydych chiwi yn ei gredu am yr yspryd Glân?*

Atteb. Duw yr Yspryd Glân a roddwyd gan y Tâd a'r Mâb i'r prophwydi, Apostolion, ac Efyngylwyr i fod yn Tywysog didwyll iddynt i bregethu ac i scrifennu athrawiaeth Jechyd-wriaeth; ac i fod yn dŷst o'i siccr wirionedd hi trwy ei amrw dauwiol weithrediadau. Ac efe a roddir i fywocau, i oleno, a sancteiddio yr holl wir ffyddloniaid, ac i'r bachub hwynt rhag y cythrael y byd a'r cnawd.

Cwest. 7. *Beth yr ydych chiwi yn ei gredu am yr Eglwys sanctaidd Catholic, cymundeb y Sainc, a Maddsuant pechodau?*

Atteb. Pawb fydd yn wir yn cydsynnio a'r cyfammod a wnaethpwyd yn y Bedydd, ydynt un Eglwys sanctaidd neu gorph Crist a chymundeb ganddynt yn yr un yspryd o ffydd,

a chariad, a maddeuant ganddynt o'i holl bechodau; a phawb sydd trwy fedydd yn weledig yn gwneuthur cyfammod, ac sydd yn parhau i broffesu Cristianogrwydd a sancteiddrwydd ydynt o'r Eglwys Gatholic ar y ddaiar; ac rhaid iddynt gadw cymmundeb sanctaidd gyda chariad a heddwch mewn Eglwysydd neilltuol yn yr Athrawiaeth, Addoliad, a threfn Gorchymynedig neu ofodedig gan Grift.

Cwest. 8. Beth yr ydych yn ei gredu am yr Adgyfodiad a bywyd Tragwyddol?

Atteb. Ar farwolaeth Eneidiau y rhai a gyfiawnhawyd ant i ddedwyddwch gyda Christ, ac eneidiau y rhai annuwiol ant i drueni. Ac yn niwedd y byd hwn, Crist a ddaw mewn Gogoniant, ac a gyfyd gyrph pawb oddiwrth farwolaeth, ac a farna bob dyn yn ol eu gweithredoedd. A'r rhai cyfiawn ant i fywyd tragwyddol, ym mhale wedi eu perffeithio, hwy a gant weled Duw, ac yn berffaith hwy ai carant ac ai moliannant ef gyda Christ a'r holl Eglwys ogoneddus; a'r lleill i gospedigaeth dragwyddol.

Cwest. 9. Chwi a ddymedafoch i mi beth yr ydych chwi yn ei gydsynnied ac yn ei gredu: Dymedwch i mi yn awr beth ydyw llawn swriad a dymuniad eich ewyllys, ynghylch yr hyn oll yr ydych chwi yn ei gredu?

Atteb. Gan gredu yn Nuw'r Tâd, y Mâb, a'r yspryd Glan, yr wyf yn ebrwydd, yn hollawl, ac yn llwysfryd yn rhoi synny fy hunan iddo ef, syngreawdwr, am Duw, am Tâd heddychol wedi cymmodi a myfi, fy jachawdwr,

wr, ac fy sancteiddiwr. A chan edifarhau am fy mhechodau yr wyf yn ymwrthod a'r cydrael, y byd, a dymuniadau pechadurus y cnawd. A chan ymwadu a mi fy hun, a chyfodi fyngroes, yr wyf yn cyttuno i ddilyn Crist, Tywysog fy jechydwriaeth, mewn gobaith o'r grâs a'r gogoniant a addawyd. Yr wyf beunydd yn ei ddymuno ac yn ei gresu, megis ac y dyscodd ef i mi, gan ddywedyd [Ein Tad yr hwn wyt yn y Nefoedd, &c.]

Cwest. 10. Beth ydyw'r ymarfer hynnw i'r hwn yr ydych yn ymrwymo trwy'r Cyfammod hwn?

Atteb. Yn ôl cyfraith Natur, ac Athrawiaethau Crist rhaid i mi (gan chwennych perffeithrwydd) yn bŵr ufuddhau iddo ef mewn bywyd o ffydd, a gobaith, a chariad, gan garu Duw megis Duw, er ei fwyn ei hun uwchlaw pawb, a charu fy hun megis ei weinidog ef, yn enwedig fy enaid, a cheisio ei sancteiddrwydd ai jechydwriaeth, a charu fy ngymydog megis mi fy hun. Rhaid i mi ochelyd pob delw-addoliaeth meddwl neu gorph, ac rhaid i mi addoli Duw yn ôl ei Air, trwy ddysgu a myfyrio ar ei air; trwy weddio, rhoddi diolch, a moliant, ac arferu ei Sacrament ef: Rhaid i mi arferu yn sanctaidd ei enw sanctaidd ef ac nid ei halogi. Rhaid i mi gadw yn sanctaidd ddydd yr Arglwydd, yn enwedig mewn cymmundeb gyda chynulleidfaoedd Eglwysig. Rhaid i mi anrhydeddu ac ufyddhau i'm Rhieni, Swyddogion, Bugeiliaid, a Rheolwyr eraill. Rhaid i mi ochelyd niweidio

dio fy ngymmollog, mewn meddwl, gair, neu weithred, yn ei enaid, ei gorph, ei ddiweirdeb, ei ystâd, cyfiawnder, neu hawl; eithr gwneuthur iddo ef gymmaint o ddaioni ac a allwyf, a gwneuthur i arall megis ac y mynnwn i arall wneuthur i mi yr hyn fydd wedi ei grynol i fynu yn y deg Gorchymyn. [Duw a lefarodd y geiriau hyn, &c.]

Gweddi blaen a Byrr iw barfer mewn Teuluoedd, foren a hwyr.

HOLL-alluog a thra-grafusaf Dduw, yr hwn wyt yn gweled pob peth! y Byd a'r hyn ôl fydd ynddo, a greuwyd, a gynhelir, ac a drefnir gennit ti: Yr wyt ti yn bresennol ym mhôb man, gan fod yn fwy nag enaid i'r holl fyd.

Er dy fod ti yn ddarcuddiedig yn dy dra rhagorol ogoniant, i'r rhai hynny yn vnig y sy'n presswyllo yn y nef: Etto y mae dy râs di yn oestadol ar waith ar y ddaiar, i gymhwyso dynion i'r Gogoniant hwnnw.

Ti a'n gwnaethost ni, nid megis yr Anifeiliaid a ddifethir, ond ag Eneidiau anfarwol genym, i'th adnabod, a'th geisio, a'th wafanaethu di ymma, ac ar ôl hynny, i fyw gyda'r holl rai bendigedig, i feddiannu golwg tragwyddol ar dy Nefol Ogioniant di, a digonolrwydd o lawenydd oddiwrth dy berffaith Gariad a'th foliant.

Eithr y mae cywilydd arnom feddylied, mor ynfyd, ac mor bechadurus yr angbosiadom, ac y dibrifiasom ein Duw a'n Eneidiau, a'n gobaith o anfarwolded gwynfydedig; gan ofod ein serch yn ormod ar berthau, y gweledig a'r diffllanedig Fyð presennol, ac ar hawdd-fyd a digrifwch ein Cnawd llygredig, yr hwn a wyddom ni y gorfydd arno droi i bydredd a llŵch.

Ti a roddaist i ni Gyfraith gyfiawn a da, i'n cyfarwyddo ni yn yr unig ffordd i fywyd; a phan ddinistriasom ein hunain trwy bechod, Ti a roddaist i ni Iachawdwr, sef dy Air tragywyddol, yr hwn a wnaethpwyd yn Ddŷn, yr hwn a'n heddychodd ni a thydi trwy ei fywyd sanctaidd, a'i chwerw ddioddefaint, ac a bwrcaffodd i ni iechydwriaeth, ac a'i darcuddiodd hi i ni hefyd, yn well nag y gallase un Angel o'r Nef ei wneuthur, pe danfonasit ef attom ni bechaduriad ar y cyfryw Gennadwri.

Eithr och leied cyfrif a wnaethom ni o'n Achubwr! Ac o'r holl gariad hwnnw a ddan-gosaisti trwyddo ef! A lleied a feddyliasom, ac y ddeallasom am y Cyfammod o Ràs, a wnaethosti trwyddo ef a cholledic ddynol ryw, ac och leied yn enwedig yr ufyddhasom iddo!

Eithr ô Dduw, Bydd drugarog wrthym ni bechaduriaid gwael a thruain! A maddeu i ni ein holl lygredigaeth naturiol, ac ynfydrwydd ein ieuengtid, a holl anwybodaeth, esculusdra, diffygion, a throfeddiadau ein bywyd: A dyro i ni wir Edifeirwch am danynt, heb yr hon ni a wyddom na faddeui di mo honynt hwy.

Nid yw'n bywyd ni ond megis cyscod sy'n myned heibio, ac nid oes ond ennyd fechan

hyd oni bydd raid i ni ymadel â'r bŷd hwn, ac ymddangos o'th flaen di, i roddi cyfrif am a wnaethom ni ymma, ac i sôd dros fyth mewn cyflwr megis ac y rhag-baratoesom ni ymma.

Ped faem ni 'n marw, cyn i ti droi 'n callonnau ni, oddiwrth ein cnawd, a'r bŷd pechadurus attat ti trwy wir Efydd, ac Edifeirwch, ni fyddem colledig tros fyth.

Oh Gwae ni ein geni crioed, os tydi ni faddeu ein pechodau, ac ni 'n gwnci yn Sanctaidd cyn darfod y byr a'r ansiccr fywyd hwn!

Pe bae gennym ni holl olud a melus-wedd y bŷd hwn, hwy a'n gadawent ni ar fyrder mewn mwy tristwch.

Ni a wyddom nad yw ein holl fywyd ni, ond amser a ganniartaodd dy drugaredd di, i ni i ymbaratoi ynddo erbyn awr Angen: ac am hynny nis dylem ni oedi ein Hedifeirwch a'n paratoad hyd ein claf wely: Yn awr gan hynny ô Arglwdd, megis pe baem yn dywedyd ein geiriau diweddaf, yr ydym yn daer yn deisyf arnat, yn rffol i faddeu ein pechodau, ac i'n sancteiddio, trwy haeddedigaethau ac erfenniad ein Achubwr Jesu Ghrif!

O Tydi yr hwn a docturiaist wrth bechaduriaid gresynol, ac a gedwaist cynifer mil o honynt, testuria wrthym ninneu hefyd, a chadw ni, fel y gallom ogoneddu dy räs di dros fyth.

Yn ddiammeu nid wyt ti yn ymhoffi ym marwolaeth pechaduriaid, ond yn hettach ar iddynt ddychwelyd a byw: Pe buasit ti anewyllysgar i ddangos Trugaredd, ni phrynasit ti mo honora ni â phris mor werthfawr; ac ni ddeisyfiasit ti arnom ni cyn fynyched i ymheddychu

heddychu â thydi: Nid oes gennym achos i wanffyddio dy wirionedd neu 'th uddai ni di; eithr yr ym ni'n ofni, rhac cael o honom ein difetha gan Anghrediniaeth, a balchder, a rhagrith, a chalon fydol gnawdol. O cadw ni rhac Satan, a'r byd hudolaidd hwn, ond yn enwedigol rhagom ein hunain. Dysc i ni wadu pob annuwioldob a chwantau cnawdol, a byw yn sobr, yn gyfiawn, ac yn dduwiol yn y byd fydd yr awron.

Gwna i ni ymdrechu i wnenthur llyn yn orchwyl penaf i ni beunydd, sef i ryngu bodd i ti, i droffori Tryfforau yn y Nêf, i sicrhau i ni'n hunain fywyd gwynfydedig gyda Christ, ac i ymddiried yn heddychlon i ti am ein he-neidlau a'n cyrph.

Gwnâ ni'n ffyddlon yn ein galwadigaethau, ac yn ein dyledswyddau tuag at eu gilydd, a thuag at bawb, sef ein blaenoriaid, ein cydrâdd, a'r neb a fyddo yn is-râdd inni. Bendithia y Brenhin a phawb sy mewn Awdurdod, fel y gallom fwy bywyd llonydd ac heddychol, mewn pob Duwioldeb ac onestrwydd.

Dyro Weinidogion doeth, sanctaidd, ac heddychlon i holl Eglwyfi Crist, a chalonnau sanctaidd a thangnefeddus i'r bobl: Tro attati y Cenhedloedd fydd yn Ddi-ffydd yn y Byd.

Tn y Borau.

Tn yr Hwyr.

A Mddiffyn ni, cyfar-
wyddi ni, a be-
dithiz ni y dydd heddyw,
yn ein holl ffordd a'n
gorchwylion cyfeirbion, a
chadw ni rhag malis Satan
a dynion drwg, a rhag y
drygau y mae'n pechodau
yn barod i dynu ar ein
gwartha; Fel y gallom ni
yn yr hwyr, roddi i ti
ddiolchgwych llawen, trwy
Jesu Grist ein Iach
awdwr.

A Mddiffyn ni, y
nôs hon rhag
pob math o ddrwg,
a dyro i'n cyrph a'n
benedidiau y fath esm-
nythder, ac a'n cym-
mhwyso ni i orchwy-
lion y dydd sy'n can-
lyn er mwyn Jesu
Grist ein Iachawd-
wr.

A gwna i ni, ac i'th holl bobl, geisio o
flaen dim Sancteiddiad dy enw di, a dyfodiad
dy Deyrnas di, a gwneuthur dy cwyllys di
ar y ddaiar megis yr ydys yn ei wneuthur
yn y nef; Dyro i ni ein Bara beunyddiol,
sef pob peth angenrheidiol i fywyd a duwiol-
deb, a phâr i ni fod yn fodlon i hynny.

Madden i ni ein pechodau beunyddiol, a by-
dded dy Gariad a'th Drugaredd di yn ein
cymmell ni, i'ch garu di yn swy na phob
peth arall, ac er dy fwyn di, i garu ein cym-
mydogion megis ein hunain, ac yn ein holl
weithredoedd turg attynr, i wneuthur cyfiawn-
der a Thrugaredd, megis y dymunnem ni i
eraill wneuthur i ninnen.

Cadw

Cadw ni rhac profedigaethau niweidiol, rhac pechod, a rhac dy farneigaethau; a rhag malis ein gelynion ysprydol a chorphorol: A bydded i'n holl Feddyliau, a'n Anwydau, a'n Gwyniau, a'n Geiriau, a'n Gweithredoedd, gael eu Llywodraethu trwy dy Air a'th yspryd di, fel y bo'r cwbl er Gogoniant i'th enw di.

Gwna i ni gael hyfrydwch yn ein holl Grefydd a'n hufydd-dod; A chaniattâ i'n eneidiau y fath ddifyrwch yn ein gwaith yn moliannu dy Deyrnas, a'th Allu, a'th Ogoniant, ac y bo hynny yn diogelu, ac yn peryddio ein llafur y dydd, a'n Cwsc y nos, ac yn ein cadw ni mewn hiraethus a llawenobaith am y Gogoniant Nefol:

A bydded Grâs ein Harglwydd Jesu Grist, a chariad Duw ein Tâd, a Chyfeillach yr yspryd Glân gyda ni yn awr, ac yn oes oesoedd.
Amen.

Gweddï fyrr i Blant a Gwasanaeth Ddynion.

Y Byth fywiol a'r Tra-gogoneddus Dduw, sef y Tâd, y Mâb, a'r yspryd Glân! Anfeidrol yw dy Allu, a'th Ddoethineb, a'th Ddaioni di.

Tydi a greadist yr holl Fydwch, ac a brynaist bechadurus a cholledig ddynol ryw, ac a wyt yn sancteiddio dy Etholedigion.

Ti a'm gwnaethosti yn enaid byw, ac yn berchennog o reswm, ac a'm gosodai'tti tros amser yn y Cnawd a'r Bŷd hwn, i'th adnabod, a'th garu a'th wasanaethu di fy Nghreawdwr, â'm holl galon, â'm holl Fediwl, ac â'm holl Nerth, fel y gallwn gyrhaeddyd ar y diwedd y gwobr o Ogoniant Nefol.

Ynghylch hyn y dylasai fod fy ngofal mwyaf, a hwn a ddylasai fod fy ngorchwyl pennaf, a disfyrrech fy holl Fywyd: Yr oeddwn i'n rhwym i hynny trwy dy Gyfraith di: Ac fe'm gwahoddwyd i hynny gan dy Drugaredd di: Ac yn fy Medydd, so 'm cyslegrwyd i i'r Fuchedd sanctaidd hon, trwy Gyfammod ac Adduned Parchedig.

Eithr oeh! Myfi a dorrais y Cyfammod hwnnw, ac a fŷm yn rhy-anffyddlon ynddo: Myfi a anghofiais, ac a esceulufais y Duw, yr Iachawdwr, a'r Sancteiddiwr, i'r hwn i'm cyslegrwyd ac i'm rhwymwyd: Ac a fawr wasanaethais y Cythrael, y Bŷd a'r Cnawd, y rhai yr ymwedais â hwynt: Fo'm ganwyd i mewn pechod, ac mi fŷm byw yn bechaturus: Mi fŷm rhy-ddiofal am fy Enaid anfarwol, ac am y Gwaith mawr, yr hwn i'm crewyd, ac am prynwyd oi blegid: Myfi a dreuliais lawer o'm hamser gwerthfawr mewn oferedd, ac mewn drwg amcanion, ac i ryngu bôdd synghnawd llygredig: Ac mi a galedais fy nghalon yn erbyn yr Addysc, trwy yr hon yr oedd dy lân Yspryd a'm Dyscawdwyr, a'm Cydwybod fy hun, yn galw arnaf i edifarhau ac i ddychwelyd attat ti.

As

Ac yn awr Arglwydd, megis un tan argyhoeddiad, yr wi'n cyfaddef, fy môd yn haeddu cael syng-wrthod gennit ti, a'm rhoddi i fynu i Drachwant ac ynfydrwydd fy nghalon fy hun, a chael fy mwrw allan o'th bresennoldeb gogoneddus i Ddamnedigaeth dragywyddol.

Eithr, gan roddi o honot Iachawdwr i'r Byd a gwneuthur o honot Gyfraith o rās, gan addaw Maddeuant pechodau, ac iechydwriaeth trwy ei haeddedigaetnau ef, i bob gwir gredadyn edifeiriol, yr wyfi â chalon ddiolchgar yn derbyn trugaredd dy Gyfammod yn Jesu Grift.

Yr wyfi 'n oftyngedig yn cyfaddef fy mhechod a'm euogrwydd. Ac yr wi'n bwrw fy enaid gresynol ar dy Rās di ac ar Haeddedigaethau, ac Aberth, ac eiriolaeth fy Iachawdwr. O Maddu holl bechodau fy nghalon a'm bywyd llygredic. Ac megis Tad heddychlon derbyn fi yn lle un o'th Blant: A dyro i mi dy yspryd i'm hadnawyddu, ac i fod ynosi yn wreiddyn o Fywyd, a goleuni, a chariad sanctaidd; ac i selio a thystiolaethu i'm henaid, fy mod yn eiddoti.

Bydded i'th lān yspryd fywocau fy nghalon farw, a meddalhau fy nghalon galed: Bydded iddo oleuo fy Neall tywyll, a digred trwy wybodaeth eglurach, a ffydd gadarnach: Troed fy 'wyllys, i fod yn barod i usyddhau ith sanctaidd ewyllys di: Bydded iddo ddatcuddio im henaid dy dra-ryfeddol gariad yn Grift,
a'm

70 *Gweddi i Blant, a Gwasanaelbwyr.*

a'm llenwi â chariad tuag atati a'm Prynwyr,
a thuag at dy holl sanctaidd Air a th weith-
redoedd: heb oni ddiffod 'er ynofi fy holl
bechadurus gnawol gariad, ac y troer fy me-
luswedd pechadurus yn hyfryd ddifysrwch yn
Nuw.

Dyro i mi ostyngaidrwyd ac iselder calon,
a pharodrwydd i ymwadu â mi fy hun, a chadw
fi rhac y mowrion a'r cas bechodau o Hunan-
geisio, Bydoldeb, a Balchder.

O Gosod fy nghalon ar Ogoniant y Nêf,
lle'r wi'n gobeithio ar fyrder cael byw gyda
Christ a'i holl rai sanctaidd, i'th garu, a'th
foli, gan dy weled di y Duw cariadus er didd-
anwch i'm Henaid tros fyth.

Na nacca i mi y cynnorthwyon a'r Truga-
reddau, y fydd anghenrheidiol tuag at fy san-
cteidrwydd a'm iechydwriaeth. Agwna i mi
fyw mewn gwaistadol barattoad, erbyn mar-
wolaeth gyflurus a dienbyd: Canys pa le-
fad i mi os ennillwyf yr Holl Fyð, a cholli fy
Enaid, a'm Iachawdwr, a'm Duw.

Hym

Hyn i Blant.

Bredded dy fendith di
ar fy Rhieni a'm
Llywodraethwyr : i'w
iddynt fy hyfforddi a'n
dwyr i fynna yn dy of-
di : A gwna i minne
dderbyn eu haddysc yn
ddiolchgar, a'u caru, a'u
hambydeddu, ac ufydd-
bau iddynt, mewn ufydd-
dod i ti.

Cadw fi rhag Mag-
lau drwg gyfeillach, rhag
Profedigaethau, a mel-
yswedd ieuengŵid; a
bydded i mi fod yn gy-
faill i'r rhai sydd yn dy
ofni di.

Gwna i fysyrddod yn
dy Gyfraith di, fod yn
hyfrydwch beunyddiol i
mi; ac na fydded i mi
byth fod a nŵd yr annu-
wiol arnaf, sef, i fod
yn caru melyschw-
ant yn fwy nag yn
caru Duw. Cynnysga-
edda fy ieuengŵid a'r
fath Dryfforau o Ddoethi-
neb a sanŵeiddrwydd ac
a ddichon gynnyddu beu-
nydd, a chael eu har-
fer i'w Ogoniant di.

*Hyn i wasanaeth-
ddynion.*

AC megis ac i'm gw-
naethost yn wasan-
eth-ddynion. gwna i mi fod
yn gydnabyddol, ac yn ffydd-
lon yn fy ngalwadigaeth,
ac yn yr hyn yr ymddiri-
edwyd i mi am dano, ac yn
ofalus yrghylch gorchwy-
lion a phethau fy Meistr,
megis y byddwn ynghylch
yr eiddo fy hun. Gwna i
mi fod yn ddarostyngedig
ac yn ufydd i'm Llywod-
raethwyr; cadwfi rhag pen
galedrwydd a balchder,
rhac gwagnach ac ymadro-
ddion ammharcus, rhag
ffalsedd, diogi, a phob math
o Dwyll: felybo i mi wa-
sanaethu, nid â llygad wa-
sanaeth gan ryngu bodd i'm
rwyf a'm trachwanttau
cnaiddol; ond gallael o
bonesi gyflawni fy nyled-
swydd yn firiol ac yn ewy-
llysgar gin gredud y fod ti
yn ddialudd ar bob anffydd-
londeb. A chaniatâ i mi
allu gwneuthur fyng wa-
sanaeth nid yn unig megis i
Ddyn, ond megis i ti yr Arg-
lwydd, gan ddisgwyl am
fyngwobr pennaf oddiwor-
thit ti.

A hyn ôll yr wyfi yn ddeisyf ac yn gobeithio eu cael, er mwyn haeddedigaethau a chy-fryngdod Jesu Grist, gan ddibennu yn y Geiriau y ddyscodd efe i ni, gan ddywedyd; *Ein Tâd yr hwn wyt yr y Nefoedd, &c.*

T E R F Y N.
